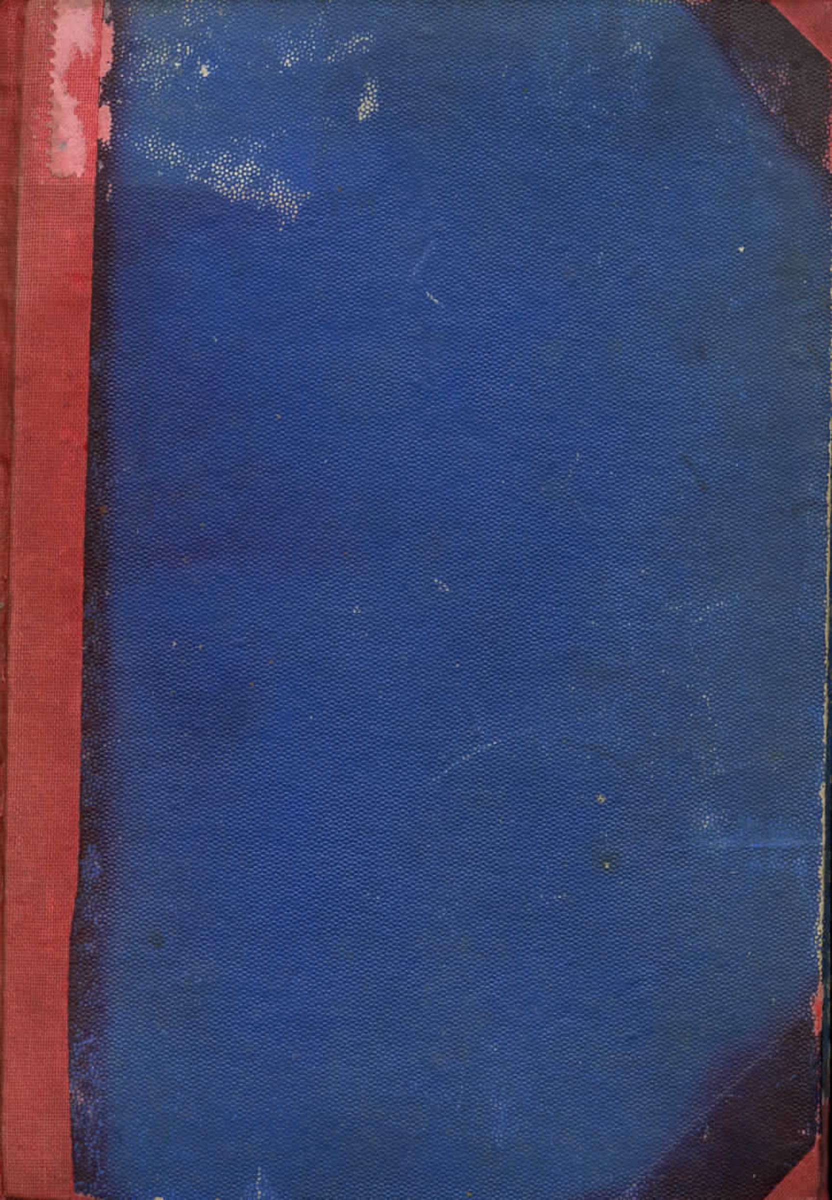
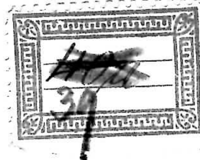

X B/66

Srčanice

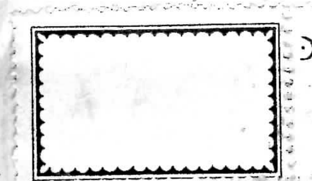
Glasinke - Zvonjelice.

U IV RAZDJELKA.

Ilija Okrugić Srijemac.

NOVI SAD,

Srbska narodna zadružna štamparija.

1874.

SLAVI

DVAJU NAJVEĆIH PJESNIČKIH NAROD A:

SLAVENSKOGA I ITALIJANSKOGA,

I KNJIŽEVNOJ UZAJMICI NJIHOVOJ

prigodom

PETSTÓLJETNICE

Neumrloga Petrarke,

SLAVLJENE U PADOVI

18. Srpnja 1874.

posvećuje

Pjesnik.

Za čovječtva boljak, pravu sreću, —
Za klasičnost davnu i starine, —
Za slobodu svoje domovine, —
Za jedinstvo nje i slogu veću —
Tvoj Veleduh užgà velju svieću
Oj! Petrarko, u sred davne tmine,
Ktom u piesmah prepunih miline,
Ne skri milja srdca, jad i smeću.

Tvoj duh i našu proveja Dubravu,
Zapjevaše i slavulji njeni,
Rod svoj dižuć, slaveć Majku Slavu.
S tog i **Tvojoj petstoljetnoj dici,**
Raduju se hrvatski Slaveni,
Dubravskimi dičeć se pjesnici..

Italijo! naša susjedice!
Znaš li da si dužnicom Slavena?
Mnogom našom krvlju natopljena, —
Mnogi Slaven osvjetlô **Ti** lice. —
Kano veće što sjaju zvjezdice,
Tako od starih i novih vremena,
Sinova **Ti** slavskih sjaju imena
Svakom strukom Vile umjetnice.

Ljubav prava samo ljubav plodi!
Italijo! vraćaj ljubav time:
Daj Slavenom glasa medj narodi!
Duh Petrarke, koj' té zbudi pjesme,
To **Te** moli, i slab pjesnik s njime,
Koj' imena uza nj kazat ne sme...

SRČANICE

ZLOSREĆNICE.

I.

„Ich drückte Schattenbilder an die Brust,
In Luft zerflossen sie! O dass ich diess erwogen,
Eh' ich die Arme innig um sie schloss!
Dan trüg' mein Herz so tiefe Wunden nicht."

Dr. Eduard Young s, Nachtgedanken.
I. Nacht v. 116—119.

—

Die Liebe hat gelogen,
Die Sorge lastet schwer,
Betrogen ach! betrogen
Hat alles mich umher.
Es rinnen helle Tropfen
Die Wange stets herab,
Lass ab, lass ab zu klopfen,
Lass ab, mein Herz, lass ab!

Graf August v. Platen.

I. Srčanice — Zlosrećnice.

Te glasinke nazvah „*Srčanice*",
Poleg maštom bujna vrela svoga,
Srdca moga, srdca mladjanoga,
Iz kog teku tiho romorice.
One jesu izliev i vjestnice —
Slabi odjek samo sveg onoga,
Što početkom mlada žića svoga
Osjećà mi srdce tjekomice.

Oh! da sreće, kad bi izliev istih
Bio samò romon slasti čistih,
Kô kapljice jutarnje rosice; —
Al' na brzo jao! udes ljuti
Bitsro vrelo njihovo zamuti,
Pretvori ih jao! u „*Zlosrećnice*".

II. Izvor glasinkam.

Sunca zraci, zemlju kad probiju,
Kô što kreću klicu u sjemenu,
Tako ljubav ove pjesme krenù,
Iz mog srdca, iz kog evo kliju.
Kô cvjetovi cviet što tužno izviju,
Kad kob vječnu dosudi jim sjenu,
Te bez boje i tugujuć svenu, —
Tako *one* tugu u sebi kriju.

Zašlo sunce ah! ljubavi moje! —
Zato pjesme ove su lišene
Svake liepe i radostne boje;
Samo vaje i boli nesmiljene,
One jadom jadujući poje,
Pod kojim mi tužno srdce vene....

III. Nemoguće.

Srčanice, o srdcu da poje,
I njegovih raznovrstnih ćuti',
Koje-no se u njem višeputi'
Poput pčelah medo-nosnih roje?..
Kad ga slatke nade hrane, goje —
Kad se smeje — il' kad tužno šuti —
Kad uzdiše — il' se žesti, ljuti —
Il' kad gine s tajne boli svoje. —

Pre bi zviezde izbrojio sitne,
Izcrpio sinje móre prije,
Neg sve ćuti srdca nedohitne;
Jer sve što se u srdcu nam zbije,
Osjećat se samo može tada,
Al' izreći težko il' nikada...

IV. S r d c e.

Srdce naše jest kô diete malo,
Što no kažu, zrela bez razbora,
Koje s' dvorit poleg želje mora,
Inač' plakat nikad nebi stalo.
Sad bi šećer, kolač sad iskalo,
Sad da mu je opet hljeba kora,
Sad igračku svoju od sebe šora,
Nož sad ište, šnjim bi se igralo.

Ao! srdce, ti naš care mali!
Želje tvoje jesu zapoviedi;
S njih su mnogi presretni postali, —
S njih i mnogi skapaše u biedi, —
S njih je mnogi žića blago steko, —
S njih mnogi se za naviek opeko, —

V. Moje proljeće.

Proljeće svem' donie život novi:
Sva se narav već preporodila,
Skinuv sliku sa sebe mrtvila,
Svako biće sad veseljem slovi.
Samo mene stari još okovi
Vežu, — srdce kida ból nemila —
Prazna za me proljetna je sila,
Jer mi srdce u tuzi toneć plovi.

Prilično je bolno srdce moje
Kukavici sred proljeća liepâ,
Koja samo kukajući pjeva;
Kukajući pjeva jade svoje
Srdce, te mi s tuge već se ciepa,
Jer mu sunce njegovo ne sieva...

VI. Zašto sam tužan?

Više putah pitaše me druzi:
Oj! . . . . . što si tako tužan?
Što ti j' pogled neveseo, ružan?
Zašt' ti oko sve po zemlji puzi?
Il' ti oči nezadovolj suzi?
Il' ljubavi slatke ti si sužan'?
Viek osamljen, bježiš nas kô kužan —
Il' raskošje nalaziš u tuzi?

Odgovarah ja im viek: *„Eh! ništa.“*
Krijuć svakom težke svoje jade,
Što ih trpljah mladih sred godišta...
K tom sve čekah liek od lažne nade...
Pak i mišljah: *„Niste bratjo vrači,*
Al' ste ipak dobri pogadjači.“

VII. **Srdcu brzi liek.**

Još mi stoji dobro u pameti,
Kada ruže brah u djulistanu,
Pčela tada na mene poleti,
I žaukom zadade mi ranu.
Obćeg lieka ja se brzo sjetih,
Stavih zemlje tad na bolnu stranu,
Tako brzo ból utišah kleti,
Brzo otok splasnù i usanù.

Al' sada mi ból u srdcu ljuti,
Gori, veći, jači ah! sto puti',
Neg svih pčela na svietu žauci; —
Nenadjem li svojoj tuzi, muci
Skoro lieka ah! na zemlji ode,
Ukopaj me u nju što pre rode.

VIII. **Pjesničko srdce.**

Kako mi je, da znate, kadkada
U srdcu i oko srdca moga,
Kakovo li milje š njim zavlada
Uzhićenja u čas pjesničkoga!
U kakvu li raskoš toneć pada,
Kad si u sred mala kruga svoga
Stvori sliku raja nebeskoga, —
Kako mu je grud, sviet tiesan tada?!

Oh! da znate za sve ove slasti,
Koje opisat, izreć se nemogu,
Jer u čustva samo jesu vlasti;
Vjerujte mi i živome Bogu!
Da bi tada mahom svikolici
Poželjeli postati pjesnici.

IX. **Opozivanje.**

Al' da znate i kako mi j' tada
Oh! u srdcu i na srdcu momu,
Kad ból gorki s njime mi zavlada —
Pa odkrit ga nemože nikomu! —
Kad mi lažna prevari ga nada,
Kako mi se skuči kutu u svomu,
Kô u grobu stine ledenomu,
Spaziv pakô mjesto Eldorada.

Da l' možete sve, sve osjetiti,
Što mi pàti tada srdce moje, —
Da l' možete srdce tad viditi
Izkidano od nevolje svoje, —
Pjesnika bi, vjerujte, prezreli,
Pjesnički mu lovor viek prokleli.

X. **Istina.**

Kô što nitko munjah hitru silu
Ne uzdržà, zrak da neprosieku, —
Da izvori vodom neproteku,
Ne razliju s' svuda po svom krilu;
Tako nitko onu ćut premilu
Usisanu po majčinom mlieku
Ne uzdržà, kad u mladom vieku
Oživljavat počne svaku žilu.

Ćut ljubavi slatke, prve, mlade,
Što nas k' srdcu vuče srodnom, dragom,
Pak nas s njime uzajemno spaja;
Njom se dnevi žića našeg slade,
Njom se duša pita nadom blagom,
Njom kušamo već ovd' slasti raja!...

XI. **Prva ljubav.**

Sretan, dodjoh cilja do žudjena!
Nadjoh dievu lika uzorita,
Lica biela, rumeljkom oblita,
Plavâ oka, pogleda ljuvena;
Ruj ustnicah, posmieha medena,
Vlasih plavih kô zlaćanih kita,
Stása višja, hoda ponosita,
Slovom: dieva u svemu milena!

Prvi put čim nju mi oko spazi,
Te pogledi skobiše me njeni,
Odmah s prvim ona me porazi;
Srdce sjećà njeku slatku tugu, —
Te čezneči za njom šaptà meni:
„Tu ćeš ljubit, ni jednu pak drugu!“

XII. **Sumnja i nada.**

Dieva, što ju srdce moje voli,
Za kom čezne žarkoj u ljubavi,
Danju, noću, u snu i na javi,
Te za ljubav uzajmnu ju moli, —
Kô da neće srdcu da odoli?
Dočim ono nje dražesti slavi, —
Dost' je hladna ljubkoj u zabavi,
Kano da se od mene oholi?...

Al' u srdcu valjda tak' ne mnije?
Već s tim hoće, da me kuša, muči,
Da me jače sebi predobije;
Pa kad zatim tajnu ljubav svoju
Objavi mi, ljubit me odluči,
S tim poveća stóput radost moju...

XIII. **Uvjerenje.**

Ne dvoj dievo, moja krasna vilo!
O ljubavi pravoj srdca moga,
Što ti prvu dob života svoga
Poklanjajuć, postavlja u krilo.
Tà ne boj se! tà još nije bilo
Srdce moje, svieta sred vrtloga
Strastna, podla, lažna, himbenoga,
Da bi mi se u njem okužilo.

Još nevino čedo kô maleno,
Ljuljuškano krilu u majčinu,
Samo ljubit od nje naučeno;
Pa sad draga više ništ' ne želi,
Neg da ljubav svoju tu nevinu
S tobom vierno pa do vieka dieli!

XIV. **K a d a ?**

Jadnog srdca slatka okrutnice,
Kad ćeš dvojbom mučit me prestati?
„Ja te ljubim“ kad ćeš mi kazati?
Prvi cjelov kad mi dat' s' ustnice.
Zar ne vidiš moje bliedo lice?
Očih tamu? zar me uzdisati
Ti nečujuš i glas mi drhtati?
Zar to nisu ljubavi iskrice?

A da ti je vidit srdca moga
Ból i žalost, čeznuće za tobom,
Vjerovala bi, tako mi Boga!
Znaj bo, da viek i nad istim grobom
Ona ljubav postojano traje,
Što ju čežnja, tuga, plač izdaje...

XV. Blaženstvo.

O! blažena večer ta zvjezdata ,
Prečarobna mjeseca svjetlilom,
Kad se bavih mojom dragom vilom,
Te ju molih glasa umiljata:
„Kaži, dražja od blaga, i zlata!
Dal' me ljubiš svom ljubavi silom?
Kraj učini bolu mom nemilom,
Otvori mi već tvog srdca vrata!"

Ona šapnù: Ne dvoj dragi više!
Bog me čuje, ljubim te sigurno!
Za tobom mi srdce viek uzdiše!
Tom spovjedju biah kô poražen,
Te nju ljubeć tišah čustvo burno,
Šapćuć: *„Sad sam blažen, blažen, blažen!"*

XVI. Za kratko.

Za kratko li blaženstvo uživah —
Kratak Svibanj prve mi ljubavi —
Brzo oblak sunašce mi zavi,
Na kom sretan srdce si ogrivah —
Za kratko li u raskošju plivah —
Kratak časak u raju probavih —
Brzo dodje svrha sreći, slavi,
O kojoj već vàs zanešen snivah; —

Kòb okrutna, zlobna i nemila,
Prvu čašu prvih slasti moji',
Iznenada mi je ogorčila;
Dočim tvrdjom od čelika snagom
Povuče me, jadna me razdvoji
S tek stečenom i milom i dragom . . .

XVII. Rastanak.

O rastanče, čase čudnovati!
Mnoge l' u seb' kriješ slasti i vaje;
U čas isti slast se rajska daje
I pod nami pàkô činiš zjati:
Oh! što tad nam jadno srdce pàti:
Cvileć težke goni uzdisaje —
Oči mutne od suzah se sjaje —
Riec mrie, jezik nezna ništ' kazàti . . .

Milo svoje drago tužno gleda,
Oba jedno, odtrć jim se neda,
Od ljubavi i od bola ljuta . . .
Lice čas jim plane, čas jim bljedne,
Slika živa djulabije medne,
Što je polu rujna, polu žuta . . .

XVIII. Vierno srdce.

Sjećaš li se časa tog nemila,
Kad te draga zadnji put cjelivah,
A ti suzam lice mi polivà,
Što me iz tvog kòb otima krila?
Znaš li što si onda govorila,
Kad na viernost tebe probudjivah?
„Ah! tako mi, vjeruj, Boga živâ,
Ta mi ljubav prva i zadnja bila!"

Draga dušo, evo iz daleka
K tebi ori srdca moga jeka:
Kô što obreče, budi tako vierna . . .
U meni imaš štovatelja smierna;
Znaj bo, da te ljubim tako isto,
I ljubit ću vierno viek i čisto . . .!

XIX. **Pri povratku slutnja.**

Tišje, lakše kucaj srdce moje!
Ne razbijaj oslabljene grudi,
Dè molim te, tà mirnije bùdi,
Čeznuće će skorim prestat tvoje;
Skorim doć ćeš k cilju želje svoje;
Ah! bez koje kô sred tminah bludi,
Življà tužno kano cvietak hudi,
Koj' bez sunca nema prave boje.

Tà čù li me, ne raduj se tako!
Tà sjeti se, da je davno veće
Milo, drago svoje što ostavi;
Znaš vremenom ćud se menja lako,
Pazi da ti nada slagat neće,
Ah! nestalne ženske su naravi...

XX. **S a n.**

Jao! jao! dušo moja slatka,
O tebi sam noćas bolnoj snijo,
Kraj kreveta bolna tvog sam bdio,
Hladni znoj ti tro sa čela glatka.
„Nema više zdravlju mom povratka!“
Ti mi šaptnu, ja sam lice krio,
Uzdišući, gorke suze lijo:
„Joj! zar naša ljubav tol je kratka?!“

„Jeste, jeste!“ na to ti nastavi,
Vječni kraj je naše sve ljubavi,
„Poćut' već mi srdce slabo kuca.“
Pružih ruku, bilo da osjeti,
Ti ju tùri, meni to zaprieti,
Ja se trgoh, a već zora puca...

XXI. **San ne laže.**

Tek ogranù sunce biela danka,
Ja pohitih njenom dvoru bielû,
Na prozoru u jutrenjem odielu
Ona stâ, njoj nazvah sretna uranka.
„Čuj der draga moga noćnog sanka!“
Kad dovrših sanjku neveselu,
Njoj ozbiljnost zasija na čelu,
I mučanja sliedjà kratka stanka.

„Svaki san je laž pól, pól istina;
Ja sam zdrava, tebi ból ostavljam,
S tim ljubavi naše kraj ti javljam.“
To mi reče, pak s prozora ode.
Mene kanda neba iz vedrina'
Striela zgodi, srdce mi probode...

XXII. **Osvjedočenje.**

Što ti rekoh srdce ja na putu?
Ne radùj se srdce prije reda,
Mogla bi te snaći kakva bieda,
Osjetit bi moglo ból s tog ljutu.
Ali ti se uzdà u vjeru krutu,
Riečma sladjim, vierujuć, od meda,
A ne znadè da i gorkâ jeda
Krije ljubav slastnom u svom skutu.

Sad spoznadè kako s' vjernost plaća, —
Kako izpod cvieta zmija plazi, —
Kako ljubav ljubavju se vraća; —
Tà sviet ti je ovaj vas himbeni, —
Zato dok se ne osvjedočiš pazi,
Pak ne vjeruj, tà ni svojoj sjeni...

XXIII. **Tužna uspomena.**

Danas evo baš godina dana,
Što no nestà moga kletog vaja, —
Mojih tugah, mojih uzdisaja', —
Što s' zalieči moga srdca rana, —
Što s' okusih ploda oželjana, —
Što do sreće svoje dodjoh kraja, —
Što u slasti mog zaronih raja, —
Te uzkrisih čuvstva uspavana! —

Pak gledj kleta sad udesa moga,
Uživam li danas što i láne?
Nema toga više! — do zla Boga!
Tu su opet nove tuge, ràne —
Raj oh! slatki za mene je nestô,
A pakao zauzô mu mjesto...

XXIV. **Odvažnost.**

Jok! taj bojak neću više biti,
Što plam sveti viek u meni tuši, —
I mladjano moje žiće ruši, —
Zašt' da krijem, što se neda skriti?! —
Zar ću viekom tužan suze liti? —
Zar da mi se mog života súši
Cvietak mladi? — nemir taj u dúši
Zar ću doviek jadovan nositi?..

Dost' progonstva, dost' je jada kleta,
Što mi duhu, srdcu, željam smeta,
Ne! to . . . . više trpit neće!
Izpred sebe zastor taj ću zdrti,
Slobodan sam, još se nedam trti,
Pak ću poći tražit bolje sreće. . .

XXV. **Utjeha iznenada.**

„Stan' der...! sad si razjareni!
Lakše! lakše! tišji, tišji budi!
Počekaj dok plam se stiša u grudi!"
Šaptnù moj viek prateći me Geni.
„Deder malo s'ote misli skreni, —
Tà znaš kakvi današnji su ljudi —
Što nakani, bolje der razsudi,
Pak ne vjeruj svakoj praznoj sjeni."

„Nezdvoj...! —........—.....
Onde gor' još živ nad tobom bdije!
Trpi, svaka sila je za vrieme!
Uhvaj! tà i za te sunce sija!
Strpljen, spašen! — A daleko nije,
Pak će spasti srdca tvoga breme!" —

XXVI. **Poslušnost.**

Poslušô sam tajni glasak ovi,
Kô poslušno i plašljivo diete,
Roditelji kad mu šibom priete,
Da zlo djelo svoje ne ponovi;
Poslušô sam, kô rob u okovi,
Kom u nadi jadni danci lete,
Da će užit još slobode svete,
Kad mu tvrdi smile se bogovi...

Poslušô sam, pak se i pokajô, —
Al' ne, nisam! — sebe sàm zatajô,
Tim izkustvo stekô velje vrlo..
Sila prodje.. sunce mi zasjalo...
Sa srdca mi jednom breme spalo..
Al' padajuć jako ga zadrlo...

XXVII. Sudbini.

Crna, kleta ti sudbino moja!
Tà kada ćeš gonit me prestati?
Mišljah da ću skorim zapjevati
Veseliji, slatkâ pun pokoja;
Al' gledj većeg tugam mojim broja:
Ond' mi viernost nevjerom se plati —
Tu drug šalu moju na to obrati,
Da me ocrniv, svjetla djela svoja.

Tako čovjek pameti se uči,
I tako se ljudi poznavaju, —
Al joj! svakom tko se tako muči!
No tješim se s'tim u môme vaju:
„Bog je otac pravedan i brižan,
Koj brz nije ali je dostižan.“

XXVIII. Josipu M. i Franji P.

Oj! Josipe i Franjo druzi mili,
Iz naručja što mi vas smrt kleta
Otè, vaše sred mladosti cvieta,
Pak trunete sad u zemlji gnjili!
Ah! za ono, što ste mi vi bili —
Rad saveza pobratimstva sveta,
Uspomene taj vam vienac spleta,
Drug vaš... pak viek za vam' cvili.

Jer biaste mili, dragi Bogu,
Zato odzvà On vas k sebi gori...
Ah! mol'te ga za me u raj-dvori':
Da me čuva svieta u vrtlogu, —
Da mi slabom svoju desnu pruži,
Il' što pre me naviek s vami sdruži!

XXIX. Udesu.

Udri! udri, moj udesu kleti,
Pratioče žića mog čemerni!
Diž' buzdovan taj svoj sedmoperni,
Bij! pak već se jedanput osveti.
Ti progonstva poslà mladih u ljeti —
Rad nevjere — srdca bol neizmierni —
Razdieli me od drugova vierni'
Ranom smrću, — što ćeš još početi?

Ti sad počô što ti drago zloga,
Ne plašim se, jer znam za trpljenje,
A uzet mi nemaš jošter mnoga. —
Mene kriepi to osvjedočenje:
Da trpljenja s trnja bodljivoga
Cvjeta cvieće vječno za spasenje.

XXX. Pobratimu Matiji M.

Jest, jest grdna bješe srdca ràna,
Kô trooštrim mačem udarena,
Kad *dva* druga vierna i milena
Umrieše mi u sred mladih dana...
Ostah tada jadan kano grana
Od svog rodnog stabla odsječena,
Ktom od pre još srdca bez ljuvena —
Sviet mi bješe pustinja prostrana.

Pak kad mišljah: što ću i ja na svietu?
Tad Matijo tebe trećeg druga
Bog mi poslà, da naknadiš štetu.
Oh! budi mi melem mojih tuga,
Kano *oni* u mladosti cvietu,
Pak mi živi ljeta mnoga i duga!

XXXI. Poklon pobratimu M.

Te glasinke zlosrećno — ljuvene
Pokraj hude moga srdca sreće, —
Mišljah nikad svieta vidit neće,
Na dnu srdca jer bjahu skrivene;
Al' jer ključe nosiš pozlaćene
Ti Matijo, od njeg, davno veće, —
Jer se oko tebe ljubav kreće
Moja, nek su tebi poklonjene.

Primi ih dakle, kô što mene primi
Srdce u tvoje, a ja tebe u svoje, —
Prigrli ih, zabavi se s njimi . . .
A jer moje i tvoje možbit poje
Bóli — nek ti budu uspomene
Bratstva našeg, da nam neuvene!

XXXII. Nevjerici ljubi.

A što tebi draga oj! nemila, —
Nevjerice, što me podlo ostavi,
Kad na vršku biasmo ljubavi,
U spomenar da napiše Vila?
Hoće l' kleti? „Tà sretna ne bila!
Viek ti tekle suze iz oči plavi',
Nek ti uviek čemer srdce davi,
Svud te stigla moje kletve sila!"

Ne! to nećeš nikad čut' od mene.
Prem osjetih s tebe ból u grudi' —
Al' i prve slasti preljuvene!
Ti pjesnički duh moj. ti probudi!
Zato ne klet', već kadgod uzmogu
Za te jadan molit' ću se Bogu . . .

XXXIII. Kome kletva?

Već, ti rode, kuni svoga sinka, —
Joj! sljepoće grješne, jao meni!
Jer taj uzor prvi moj mileni,
Prva ljuba bila je *tudjinka*
Naška rieč joj bješe púka krinka,
Kôm, kô takva, oči mi zasjeni,
Zanesè mi srdce i zaplјeni,
Um opoji, kô sók Lozić Vinka.

I tek kad me podlo iznevjeri, —
Kô mamuran istom dodjoh k sebi,
Zastidih se, — čim svoj zablud mjerih;
Tà bila je baš naroda toga,
Koji rode moj slavjanski tebi,
Odkad živiš, najviš' činjà zloga. . .

XXXIV. Izpovied.

Al' prestani rode sinka kleti,
Jer bi kletva i na tebe pala;
Da s prokletstva starog toli zala
Slavjan pàti — tog se rode sjeti;
A ovo je: *što za tudjim leti,*
Kô unj da je sva se slast sastala, —
Zabacuje što mu majka dala,,
I ne smišlja da mu jad s tog prieti.

Avaj rode! izpoviedi gorke!
Al' još crnjih poraza povorke,
Što s tog grieha pàtiš rode mio. . .
Priznajmo ga i kajmo se pravo:
Pomoz' Bože! prosti Majko Slavo!
Ja posliednji u tom grieśnik bio! . .

XXXV. Odluka.

Pokajanje ono j' samo pravo,
Kada prati odluka ga čvrsta, —
Čuj me rode! gledj' me *Majko Slavo*.
U nebesa tri podižem prsta:
„*Tà ne bio ni sretno nit' zdravo,*
Ne dostao spasenja od Krsta,
Ako uzljubim tudjinstvo lukavo,
Ako mi se od njeg ne uzgrsta!

Našeg hljebca volem koru, mrvu,
I krajcaru stečenu pošteno,
Neg sva tudja blaga i čast najprvu!
Što je naše, samo mi je milo,
Pak mà prosto, biedno al iskreno,
Mà neuko, mà u dronjcih bilo!"

XXXVI. Najcrnje, najgorje.

Joj! ljuvene gdje su moje nade?
I snievana gdje je moja sreća?
Sve kô sapun-mehur se razpadè,
I ugasi kô mrtvačka svieća!
Od svega mi ništa ne ostadè,
Nego žalost gorka, puna smeća',
Ah! od koje, mislim, ne imade
Na tom svietu crnja, gorja, veća;

Jer za srdce prepuno ljubavi,
Zar što gorjeg na svietu je ovomu,
Neg kad draga podlo ga ostavi?
Dočim slasću za vrieme ga pita,
Drugog tajno ljubeć, pak istomu
Na posljedku u naručaj se hita. . .

XXXVII. Što ću i kako ću?

Što ću sada s tobom srdce biedno?
Gdje ću sada za te naći stanka?
Ah! od onog pretužnoga danka,
Što ostavi srdce te ne vriedno, —
Postadè mi ti studeno, ledno,
Ob noć ti mi nedaš mirna sanka,
Plačeš zore rujna do uranka,
Kano čedo mlieka majke žedno.

Danju slušam uzdisaje tvoje,
Tražim lieka, nebi l' s njime ljuti
Ból tvoj mogô kako utišati;
Al' joj! sviet je tvrd na molbe moje, —
Zato srdce samnom trpi, šuti,
Gledj i mene svud nesreća prati...

XXXVIII. Molba sanku.

Ao! sanče druže moj nemili,
Dugo l' bježà moga od kreveta,
Kano djavo krsta od presveta,
Viek te moje oči sklapat' sili',
Druge plašt tvoj lahki kad prekrili,
U tebi jim slast i radost cvjeta,
Na javi ih ne sukobi šteta
Sanjka tvojih, koje-no su snili.
Ne vjerovah dosad ti nikada, —
Al' se tužan tvojih sanjka hudi'
O istini gorko osvjedoči'; —
I jer bješe navjestnik mog jada,
Molim te i dovršitelj budi,
Dodj' pa naviek zaklopi mi oči!.

XXXIX. **Slavulju.**

Oj! Slavulju, što mi liepo pojiš
Od ljubavi, ikog bez odmora,
Kasnu u večer i kad sviće zora, —
Znaš da pjesmom tvôm me nepokojiš?
Slavki pjevaj ljubav, što ju gojiš,
Al' to čini tamo u sred gora',
Bježi dalje moga od prozora, —
Jer mi pienjem stare rane gnojiš...

Znaš, da *ljubav* samovanje ljubi,
Ili sretna u njemu uživa, —
Il' nesretna gorko s njeg' uzdiše, —
Tvoja j' prva, — moju kòb pogubi —
Te jur davno u grobu počiva, —
Ne búdi ju, bjež', ne pjevaj više...

XL. **N o ć i.**

Hvala tebi noći, majko tija,
Što te Višnji toliko nadari
Sa tvojimi mili, bajni čari,
Iz kojih nam dragi pokoj klija...
Hvala ti, što srdce mi unjija
U san slatki, da s' od rana stari', —
Koje no su njegovi hahari. —
Odmori, dok sunce ne zasija!

Ah! kako mu godi slatki sanak,
Kako mirno počiva u grúdi',
Kano diete zibke sred mekane!..
Kamo sreće, da ne svane danak,
Dugo, dugo, da se ne probúdi,
I s njim ljute i gorke mu ràne..

XLI. **Molba.**

Vidio si težkâ bolestnika,
Kad smalakše, pak sanak ga svlada,
Kako, da se ne probudi tada,
Udalji se svaka lùpa, vika...
To je moga bolnog srdca slika,
Što pól mrtvo od svog težkog jada,
Zaspalo mi u san slatki sada,
Odmara se od bóla velika...

Zato tebe molim čitatelju,
Smiluj se nad biednim, jadnim njime,
Ne búdi ga bolna ah! ničime; —
Izvan novoj sreći i veselju..
Inač' dalje od njega se lúči,
O! ne lúpaj! — ne govori! — múči! —

XLII. **Svjetovanje.**

Srdce moje, što si nespokojno?
Kud li žestok plam te opet vodi?
Zaboravi l' zar što ti se zgodi?
Te me tjeraš na to polje bojno...
S kog se nosi lice krvju znojno, —
Na kom nemir, jadi čemer rodi, —
Ni kùtića gdje nema slobodi, —
Na kom riedak junački je vojno. —

Bjež'mo srdce iz te pogibelji!
Bježi, tu je Karibis i Scila!
Bjež' ne vjernj svojoj žarkoj želji!
Znaj bo, da tam svog čeznuća krila
Stereš, istom gdje junačkom Hrelji
Sva pomanjka čudna jakost, sila...

XLIII. Crne oči.., ljubav nova...

Oči moje, kud ste pogladale?
U tih crnih oči vatru sjajnu,
Rujno-biela lica dražest bajnu,
I ustnicah rumene korale?
U te rúde kose, što su spàle
Na grud snježnu, kojoj srdce tajnu
Svoju odkri, oh! ljubav bezkrajnu,
Za istinu držeć ljubke šale...

Vi ste dobro znale oči moje,
Da su crne oči varalice,
Što-no ljube dokle vatrom plamte...
S tog za nove, srdce, boli tvoje,
Neprestane šalji jim suzice,
Neka plaču, pak nek varku pamte...

XLIV. Zlosreća.

Jadno srdce, što si dočekalo!?
Opet mi se žalostno prevari, —
Srdcu, koje za tebe ne mari,
Samo sebe sasvim si predalo; —
A ono hladno kô guja ostalo,
Tebe pako kan' da mraz popari,
Ti zacvili, jer se rana stari'
Sjeti, kad si prviput propalo...

Prestan' dakle, jadno srdce moje,
Tražit srdce poleg želje tvoje!
Nit sotim se više mùči, pàti; —
Zar ne vidiš, da ti je sudjeno:
Više ljubit, neg' biti ljubljeno,
Više plakat, nego s' radovati...

XLV. Opet molba.

Čitatelju, molim, ne odsudi
Mene mlada zlosretna pjesnika,
Što kraj gorka izkustva tolika —
S nova srdce ljubavju zabludi...
Valjda udes prokleo ga hudi
Na tu borbu ženskijeh krvnika',
Da se posle boja tog velikâ
Opameti, spoznav sve jim ćudi? —

Il' pak lieka traži baš u tomu,
— Kô što biva često u naravi —
Što mu bješe uzrok bolu svomu? —
Ili, da se kô topljenik hvata,
— Samo život svoj da još izbavi —
Vrela gvoždja, il' od slamke vlata.

XLVI. Slutnji i nadi.

Slutnjo kleta, što mi srdce paraš,
Da ću skoro otić iz zavičaja —
Iz kolievke mog djetinskog raja,
I s tim u no sdvojenja me obaraš!
Nado umilna, što mi utjehom čaraš,
Da iz slutnje neće uzdisaja
Sliedit jadi razstanka i vaja, —
Vjerovô bih, ali česće varaš...

Kô što bješe Damoklesu tada
O tananoj dlaci, kad pri časti
Mač mu britki nad glavom visjaše;
Tako biednom môm je srdcu sada:
Nada pita sad me lažnom slasti,
A nad glavom slutnja mačem máše.

XLVII. Oholom srdcu.

Poohli se srdce nam kadkada;
Pričinja s', da za nikog ne tuče,
Nutarnjosti svoje neda ključe, —
A ovamo s bóli se razpada...
Dočim drugo od ljuvena jada
Za njim čezne, uzdiše, jauče —
K njemu samo jer ga želja vuče,
I u njem je ljubav zbudit rada.

Al' imade čas svemožan jedan,
Što razbija krov taj lažan, ledan,
Čas rastanka, bič srdaca ohlі;
Njemu ni ti jadno ne odoli
Srdce moje, već sve odkri jasno, —
Al' je bilo kasno, ah! prekasno...

XLVIII. Utjeha srdcu.

Blago tebi tužno srdce moje!
Lisće svo već s drvećah opalo,
Svako cvieće cvjetati prestalo,
Ptice više nikakve ne poje;
Majka narav svukla ruho svoje,
Sjever brije razraljivši zjálo,
Stablo svako injem je procvalo, —
Blago tebi, evo utjehe tvoje!

Kad prirodu svu pokriva tuga,
Kada puca drvje i kamenje.
Oh! tada se u srdcu pokojim;
U suglasju sve bo j' srdcem mojim.
Jer ne puca nit mi tužeć stenje
Sámo, već u tuzi ima drúga...

XLIX. Ćut.

Bože! zašt' mi takvo srdce dadè,
Mehkše od voska i prepuno ćuti?
Što osjeća uviek ah! stoputi'
Većma nego l' drugo ból i jade...
Zašt' mi srdce u dio ne padè
Takvo, što se nit žesti, nit ljuti?
Na udarce kobne múčeć šuti,
Hladnokrvno sve prezirat znade?..

Al' što ištem božjoj prot' odsudi?
Ból iz mene sbori, prosti Bože!
Tà ćut ljudskog srdca jeste dika!
Bez nje ljudi stvorovi su hudi,
Radost, žalost bez nje bit ne može, —
A što čini nego ćut pjesnika?..

L. Suze i uzdasi.

Kô što Višnji dadè, kad ovlaži
Blaga rosa, kada s neba pàne
Na cvijeće i travke mladjane,
Da životom novim ih osnaži;
A vjetrić, kad duvajuć razblaži
Toplo-žarke zrake te sunčane,
Da ne vene bilje il' usane,
Da ga jàra sunčana nespraži;

Tako našim očim' suze dadè,
Da se srdce njimi u tuzi snaži,
Kad nam koja iz njih na grud páde...
A uzdase grudma, kad uzdahnu,
Da se tuga srdca tad razblaži,
I da težki jadi mu odlahnu...

LI. Piće i hrana srdcu.

Ti mi žedjaš srdce moje biedno? —
Vatra pali u grudi te moji' —
Zahman od svud išteš vode žedno,
Svaki samo svoje Zlato poji...
Ti gladuješ srdce moje medno? —
Pusta praznost u grudih mi stoji —
Zahman hrane od svud' moliš čedno, —
Svaki svoje Zlato hrani, goji...

Joj! ti nemaš Zlata da te osnaži, —
Zato suze ronim uzdišući,
Neznam što da dam ti, da te ublaži...
Uzmi suze, s njimi se napoji,
A s uzdasi nahrani se vrući,
Bar su vierni znaci jada tvoji'...

LII. Čista sviest.

Čudan božji stvor je srdce naše,
Tol' maleno, jáko čudno toli,
Da svačemu može da odoli
Čistom sviesću kada se opaše.
Tad mu zalud prieteć zloba máhše,
I zalud ga muči krvnik ohli,
Unj zaludu mač upire goli,
Sve nevolje ništa ga neplaše.

I što više, u sred takvih muka
Za pra Boga što nevino trpi,
Sve to jače biva u odluka';
Čistom sviesću Bog je isti s njime,
Iz nevoljah rajske slasti crpi,
Ista smrt mu slatka u to ime....

LIII. Varke.

Cvjetna ruža — ali pod njom guje, —
Móre čisto — al' je bljutka voda, —
A u njemu skale, dno bez poda, —
Oblak zlatan — al' u njem oluje, —
Lijep cvietak — al' njime se truje, —
Stablo zdravo — ali nema ploda, —
Stvor umilan — al' orjatskog roda, —
Voda tiha — al' brieg dere, ruje. —

Tako narav, dočim nas očara,
S mili čari te ljepote svoje,
U nječemu nas i podlo vara; —
Al' su varke stoput crnje, gore,
Što ih njeke podle duše goje,
I koje težko um dokučit móre...,

LIV. Njekim ustim —

Da i vami pjevam usta njeka —
Koja slatko govoriti znate,
Kano da se medom prelivate,
Il' kô da ste od šećera, mlieka.
Puna utjehe, kad je nužda prieka, —
Uviek spravna sva da obećate,
Ako treba i srdce da date, —
Al' nikad ni pomoći, ni lieka,

Dugo li me vi vontaste jadnâ —
Prieko vode prevezoste žednâ —
Pokraj hljebca zabuniste gladnâ —
Tako jadno srdce mi izkusi:
Da lagati znadu usta medna,
Dočim proseć jezik, noge izbrusi'...,

LV. **Najveće blago.**

Blago svakom, tko sviet prezret znade,
Jer je punan zlobe, pizme, laži;
Prividnom nam slasću srdce blaži,
A vraća nam otrov, čemer, jade...
Vajme! i ja u sred dobi mlade,
Sliep njegove slasti ah! potraži',
Srdce iskreno laž mu ne uvaži,
Tako žrtvom njegovom postadè....

O! vi, što te čitate pjesmice,
Ne cdsud'te zato me što reko',
Srdca iskrena to su mog iskrice;
Jer da svjetskog ne srknuh otrova, —
Da se nisam različno opeko, —
Nikad nebi, nikad spjevô ova!

LVI, **Mojim uspomenam.**

Kad prestanu slasti sve milene,
I života zgine ugodnost svaka,
Tad, ko diete igračkom lutaka',
Sviet tješi se, grleć uspomene.
Kano čovjek, koji grli sjene,
Što-no mu se razprše sred šaka', —
Slične slikam takovim od zraka,
Uspomene moje su ljuvene.

Da sam jadan ah! to prije znao,
O! da sjene grlim u ljubavi, —
Nebi taj mi jad na srdce pao....
S tog od Boga molim to sad jedno:
Da mi srdce sve, sve zaboravi,
Što uživà i prepati biedno....

LVII. **Opomena.**

Ti kog, srce vuče, slatki brate
Za očima i ustim' slatkim dieva,
Poslušaj me što ti sva ta spjeva',
Pak nek otud želje ti se vrate.
Riędko na tom polju cviet ti cvàte;
Oči, s kojih žar ljubavi sieva, —
Usta, s kojih ljubav se osmieva, —
Često sve to s čemerom izplate...

Tog svjedok su oči plačne, tavne,
Uvehnulo moje lice mlado,
A u grudih srdca ból neizmieran;
To su moje joj! razkoši slavne,
Što sam oči i usta imô rado,
Ah! i što sam bio srdcem vieran!

LVIII. **Sreća zaboravnosti.**

Sretan, koj sve lasno zaboravi,
Bar za tugu i jad ne zna ljuti;
Samo srdce puno nježne ćuti,
Tuga i jad nemilosno davi.
Tko izgubi prvoj u ljubavi
U što se uzdà, kô u podpor kruti,
Tome naviek suza oči muti,
S ranah, što mu udar taj ostavi.

Tako i ti, srdce moje jadno,
Zaboravit tražiš jad svoj zaman,
Kad si puno ćuti, a ne hladno;
Tvoj gubitak plakat ćeš do vieka,
Život tvoj će biti tužan, taman,
U smrti je samo za te lieka..

LIX. **Odvažnost.**

Što bit' mora, pa nek bude prije!
Evo čunčić već pripravljen stoji,
Bez jadara, sidra, vesal' svoji',
Bez uprave i pomoći ičije.
Sinje more bezdan u seb' krije,
Buru, skale i talase goji, —
Tko je, koj se na njemu ne boji,
Da zalije čun il' ga razbije?

Onaj samo, kom na svietu više
Oh! nikakva radost već neklija, —
Koj s udesa plače i uzdiše, —
Kome zviezda nade već ne sija, —
Koj kog nema, da mu suze sbriše, —
Komu ovi život već dodijà. . .

LX. **Nema spasa.**

Slabi čunčić, to znate li što je?
Bez jadara, sidra, vesla svaka?
Nemoćne su grudi s bola jaka,
I u njimi jadno srdce moje.
Sinje more; moja tuga to je, —
Skale; ljudih kovarstva su opaka, —
Bura, vali; progonstva svakaka,
Što-no jadnom jošte mi predstoje.

Kraj ovakvih pogibelji smrti,
Hoće l' srdcu ljepša sinut zora?
Hoće l' čun kad željne naći lúke?
Neće! ne, — čun slab će se potrti,
Srdce u tuge móru utonut mora,
Tako samo svršit će sve muke. . .

LXI. **Razsulo.**

Hajdmo! čun je odtisnut od kraja! —
„S bogom slasti zlosrećno-ljuvene,
Ah! ljubavi prve uspomene
Srdca moga, prognanâ iz raja!"
„Dost' za to se suzami napaja
I podnosi boli nesmiljene,
Viš' nemože — tek što neuvehne —
Pol mrtvo je već od uzdisaja'."

„Bjesni, dakle, buro i vijori!
Diž' talase svemu na razsulo!
Sievaj! grmi! pucaj! lomi! krši!"
„Udri čun o stienu pak razori!
Toni srdce na viek utonulo,
Da se jad moj gorki što pre svrši!" . .

LXII. **Gdje si smrti?**

Gdje si smrti? mira ti Angjelu,
Iznemogoh ja već s gorka jada, —
O! prekri me sjenom tvoga hlada,
Nit prekini žića neveselu!
Ne pusti mi izpit čašu cielu,
Dost' je što me prevarila nada,
Ljubav, viernost, — u sred doba mlada,
Sviet me stisô u svom lažnom ždrielu . . .

Iz njega me, biednâ, oslobodi,
Da pre gorki jadi mi prestanu,
Pa me u svog mira luku vodi!
Da mi groblje zavisti ne búdi
Rad tih, što-no u njem trunu, sahnu.
Koje izvara, kô mene, sviet hudi. . .

LXIII. Nema lieka.

Tužan jadan, crnu smrt zazivam,
Da mi srdce s jada ne uzdiše,
Da viek suzah, mladjan, ne prolivam,
Zlosrećnice pero da ne piše; —
Iz vrtloga svjetskog da izplivam,
Kojeg varke tol' me prevariše, —
Te u grobu mirno da počivam,
Da što bješe, ah! ne bude više. . .

Al' joj! zalud utičem se smrti,
— U njoj tražeć lieka srdcu momu, —
Što će jàd moj uništit, satrti;
Jer se veli: da će u svakomu
Srdcu smrću svaki jad umrti,
Ali nikad srdcu u pjesničkomu. . .

LXIV. Ljubav roda.

Vajme! slatka moja mladost minu! —
Odbježe me na daleko sreća! —
Danci moji zaviše se u tminu! —
Žalost gorka uviek raste veća! —
Crna goni gorju sve godinu!
Prodjoše mi žića mog proljeća!
Mraz popuri liepotu, milinu
Oh! mladosti moje prvog cvieća!

Tako samcat žalostim se, jadam,
Vehnem, ginem bez ikakva ploda,
Kô bez stabla bršljan kloneć padam. . .
Još da nije *ljubavi mog roda*,
Svršio bi davno žića doba,
Te trunuo sred hladjana groba. . .

SRČANICE

NOVOŽIVKE.

II.

„Negli occhi porta la mia donna Amore;
Per che si fa gentil ció ch' ella mira:
Ove ella passa, ognun ver lei si gira;
E cui saluta, fa tremar lo core."

Dante „Vita Nuova" *Sonetto IX.*

*

Gentil mia Donna, i' veggio
Nel mover de' vostr' occhi un dolce lume
Che mi mostra la via, ch' al Ciel conduce.

Petrarca Canzone VII.

Ma voi, occhi beati, ond' io soffersi
Quel colpo, ove non valse elmo, ne scudo. —

Petrarca Sonetto LXIV.

*

„Il n' est rien de plus beau que l' innocente flamme
Qu' un mérite éclatant fait naître dans une ame,
Et le monde serait un horrible séjour,
Si l' on en bannissait les plaisirs de amour.
Les solides douceurs se goutent, à les suivre,
Et vivre sans amour n' est pas proprement vivre."

Louis XIV.

I.

Što ne mišljah srdca u potaji
Nikad — ubit s moga težka jada —
Da će prestat moji gorki vaji,
Koje stekoh prvo u doba mlada; —
U ljuvenih da ću uzdisaji
Dievi kakvoj pjevat više ikada,
Zaboravit sve, sve ob izdaji, —
Dat' da opet samnom djeva vlada; —

Što ne mišljah, evo mi se zgodi!
Poslie toli čemernih godina
Gorka tuga slasću mi urodi!
Kano fenić svoga iz pepela,
Tako i ja jadah iz gorčina'
Skrsnuh, čim me slast sveg obuzela.

II.

Kô što *Dante* slavni *„Vita nuova"*
Zvane spjeva preslavne pjesmice,
Zbudjen čarom krasne *Beatrice*,
Tako i ja 'zbudjen spjevah ova.
Tuga kojom srdce kòb otrovà,
Satrv zadnje života mi klice,
Tvoje dušo! srdce i sjaj-lice,
Njemu povod bi života nova.

Kô da pališ Ti luči *života*.
Život mom si srdcu povratila!
Što da za to dâm Ti ja sirota?!
Nisam *Dante*, da Te u raj stavim, —
Uzmi za to moje srdce, *Mila*,
Dozvol', da Te ljubeć pjesmom slavim.

III.

Bože mili! al' smo slabi ljudi,
Sred čovječje dobi djeca mala,
Vrieme trateć u igrah i šala',
Kraj razuma, srdca rôbi hudi.
Protivnika noseć svog u grudi'
Koji nas u više baci zala',
S kojih jedva mi izišav kala,
Opet natrag u nje srdce žudi.

Grdna ovo i istina ljuta!
Samo riedko o njoj mi mislimo,
Baš kô leptir što kraj plama luta;
U pogibelj tako mi letimo,
Dok nas ona nesčepa, nesputa,
Te kô i on jadni izgorimo.

IV.

Oj! ljubavi, zalud na te vika,
Da si sanjka kôm se lude bave,
Da si lutka zanetih pjesnika'
Hotiućih sebe da proslave;
Da si luče uzorita lika,
Porodjeno mašte od nezdrave,
A gojeno strastmi priljubnika',
U kojih se bezsvjestice dave.

Stvar se svaka na dvie strane dade
Tumačiti: na pravu i krivu, —
O ljubavi, tako s tobom rade.
Veledusi u sviezde te kuju,
Samo u tebi i po tebi živu, —
Podli pak te ruglom ocrnjuju.

V.

Oj! ljubavi, ti si sveta meni!
Božastvena iskra prava, čista,
Nerazdion dio Bog istâ,
Koj u duši našoj jest skriveni..
Života si uzor ti mileni!
S tebe bujno on cvate i lista,
S tebe zviezda nade viek mu blista,
S tebe samo ljudi su utješeni.

Ti krieposti vidiš mlade duše,
Slabim daješ tvoju moć svemogu,
Njom prepone sve se taru, ruše!..
Ti si zamet svih velikih diela!
U dobrote, čara krasnom slogu,
Bog si, raj si s nakitom angjela!...

VI.

Zato stoput blažen časak oni,
Prvi put kad Tebe vidjeh *Mila!*
Kad me oživih očih Tvojih sila,
Kad mi prva Tvoja rieč zazvoni!
Kad me prva želja k Teb' zagoni!
Prvi put kad za Te kucnù žila,
Kad mi prva suza lice oblila,
Kad Ti prvi uzdah svoj poklonih!

Blažen! stoput blažen čas taj mili! —
Pa ma da mi srdce stoput više
Sad za Tobom dan i noć uzdiše,
Sa čeznuća jaduje i cvili;
Jadovanje to je slatko-milo,
I umriet bi u njem slatko bilo! —

VII.

Nježna dušo, duh tvoj i ne sluti,
Da me dražest lica i tvog pogleda
I nevina ljubkost ti besieda'
Sveg očarà za ljuvene ćuti.
S tog uzdišem dan i noć stoputi'
S toga noću spavat mi se neda,
S tog mi teče život moj bez reda,
S tog mi često suza oči muti;

S toga duh moj čistoj u ljubavi,
Il' ti bdila il' se snom kriepila,
Viek kraj tebe čezneći boravi;
S tog i kad se počnem molit Bogu,
Ta mi misô podkrade se mila:
Ko ti samo Angjeli bit mogu...

VIII

Jest, kad spazih lica tvog i tiela
Prvi put oh! uzor, dievo mlada,
Pun života, čara i naslada', —
Što j' priroda sve u jedno splela;
Tad pomislih, da vidim Angjela,
Kog mi božja milost poslà sada,
Da me tješi u sred mojih jada,
Da mi bude podpor žića cielâ.

Samo u tebe ja ne vidih krila,
Kano što ih angjeli imadu,
Al' si ipak angjelom mi bila;
Jer u tvojem čarnom oku spazih
Žarku ljubav, utjehu i nadu,
I vodilju po života stazi.

IX.

Milkò! tvoja slika premilena
U po umja i srdca mi sjedi,
Te me svuda vierno sliedom sliedi,
Kô što tielo uviek sliedi sjena.
Uzoritost ta čarobna njena,
Što-no blaga carevinah vriedi,
I pred kom sve izčezava, bliedi,
U pó srdca mi je utištena.

S tog il' bdio, il' spavo il' snio,
Ili čitô, il' pjevô il' pisô,
Il' se šetô, il' jeo, il' pio,
Il' molio Boga, te uzdisô,
Ob dan, ob noć, i u vrieme svako,
Samo tebe vidim sve jednako.

X.

Zašt' te ljubim? ti me *Milko* pità:
Il' rad plavih oči ljubka žara,
S kojih nebo mi se isto otvara,
Kad na mene s njih se pogled hita?
Il' rad lišca rumeljkom oblitâ?
Il' rad usti sladkih bjesed-dara?
Il' rad rajskih njih cjelova čara?
Kojih duša nikad mi nij' sita;

Il' rad čela rudim pramom svile
Okružena, što na grudi pada
Od labuda i sniega bjelije?
Il' rad stasa ljepšega od Vile?
Il' rad tvoga doba cvjetno-mlada?
Il' što kći si majke Jug-slavije?

XI.

Promišljô sam dugo u pameti,
Zašto toli silno te obljubih?
Al' što više u to se udubih,
Manje mogoh tim do tog doprieti.
Samo znam za nagon k tebi sveti,
Što mi u mom srdcu glasno trubi,
Ali uzrok viekom mu se gubi, —
Donj nikada um moj ne doleti...

Nu baš u tom prava ljubav stoji;
Jer je sveta tajna ljubav prava
Bez uzroka sključena u sebi! —
I da znadem zašt' mi srdce goji
Za te ljubav, zašt' te obožava,
Već te *Milko* pravo ljubio nebi.

XII.

Mile su mi *oči* tvoje žarke,
Pune čara i rajskih milina,
S kojih stid sja i čednost nevina,
Te iskrenost prečista bez varke.
Sjajnost kano sunca zrake jarke
I potajna njeka sila njina,
Učiniše, s pogleda jedina
To što *Laurin* pogled kod *Petrarke*;

Probudiše jadno srdce moje
Iz mrtvoga dugâ svoga sanka,
Na nov život, život ah! ljuveni;
Zato pjesmom slavim oči tvoje,
Želeć u njih gledat bez prestanka,
Zato toli omiliše meni! —

XIII.

Kad mi težkost kakva stegne grudi,
Kô da grdni kám na njih navuče, —
Te pod njime srdce zajauče
U tavnici kô tavničar hudi; —
Kad liek zahman traži hladnih u ljudi,
Kojih srdce samo za se tuče, —
Kad ga jadi tako silno skuče,
Da se zalud i uzdahnut trudi: —

Tad ko žedan što no izvor traži,
I ja tako tražim oči tvoje,
Utjehe su vir mi i ljubavi;
Odmah mi se srdca jad ublaži,
Čim obličje u njih vidim svoje,
One su mi srdcu melem pravi....

XIV.

Mila su mi rujna *usta* tvoja
Rumenija nego svi korali, —
A spretnija od jagoda mali',
Sa potezi čarobnoga kroja;
Slasti uživa u njih duša moja,
Te u njinoj raztapa se hvali,
Kad mi sbore zbiljno il' u šali,
Il' od naškog zvone milopoja.

A kada se ljubko mi naškube,
Mislim isti Leljo mi se smije, —
Posmjehom bi bolnâ ozdravila;
A kada me srdačno poljube,
Njeka čudna slast me sveg probije, —
Poljubcem bi mrtvâ probudila..

XV.

Sjajna mi je *kosa* tvoja mila,
Koju-no si toli divno splela,
Te ju povrh bielâ, gladkâ čela,
Tol' čarobno kô vienac ovila;
S nje sjajnošću tanka sjajna svila
Nikada se nebi mjerit smjela,
Ni mehkošću, mehkost práma biela,
Što ga labud krije izpod krila.

Pa gledj dušo! s vlasi tih tananih
Mrježe splete ti, pak me ulovi, —
Robom postah u dnih ti mladjanih:
Iz njih sada nikuda ni kamo —
Svezan tvojih slastnih u okovi,
Smrt me od tebe otrć može samo.

XVI.

Grudi su mi, dušo, tvoje mile,
Bjelije od sniega i šećera,
Alabastra, labuda, mermera
I odjeće biele, gorske vile.
Grudi, te su u sebi sakrile
Srdce u kom pouzdanje 'e i vjera,
Dušu čistu od mirisna liera,
Sa uzdasi od čarobne sile.

Duša tvoja čista i nevina,
Moju dušu kriepi, oživljava,
Jedina je moja ah! milina!..
Srdce tvoje toli nježno, blago,
U kom za me ljubav vierna, prava,
Vrhu svega mom je srdcu drago!...

XVII.

Liepo l' ti je gledat božjeg svieta:
Nebo čisto, suncem razsvietljeno,
Noću sjajnim zviezdam okićeno,
Kad medj njimi mjesec divno šeta.
Liepo l' gledat s proljetnâ pokręta
Lice zemlje sasvim promienjeno,
Kano ćilim divno izvezeno
Od zeleni i od raznâ cvieta.

Al' ti s' ljepši sviet moj, zlato moje!
S tvog mi čela vedro nebo blista,
Sunce, zviezde su mi oči tvoje;
Lice tvoje vječnoga proljeća
Jest mi zemlja, rajska bašta ista,
Puna krasna mirisavâ cvieća'...

XVIII.

Kraj vilinskog svega čara tvoga
I kraj cvjetne mlade dobe tvoje,
Ljubilo te nebi srdce moje,
Pa da imaš blaga Bog zna koga.
Al' što znam: da kći si roda moga;
Hrvatski ti usta sbore, poje,
Nosis biele, rujne, plave boje,
Običaje ljubiš roda svoga;

Umješ vezti, šiti, presti, tkati,
Nosiš smilje i bosilje cvieće,
Kolo naše divno znaš igrati;
Pa makar i roda prosta bila,
Srdce moje prezrieti te neće,
Jer rad sveg tog samo si mi mila!

XIX.

„Prostâ roda, zar je tvoja dika?“
Čuh gdje mi se smjehom prigovara —
„U prostoti zar bit može čara
I uzhita za umna pjesnika?“
O! prostačtva, velju, prevelika,
Prigovara vriednâ oštrâ kara,
O! da grješna sliepila nam stara,
Mjesto zlata što sve traži šika.

Ta baš u toj prezrenoj prostoti
Bog i majka priroda odsieva,
Kano čisto zlato u krasoti;
U njoj sve je čisto, krasno, dobro!
Pa narodnog što da pievca zgrieva
Što l' bi ljepšeg za pjenje si obrô?..

XX.

Oj! narode moj većinom prosti,
Al' čist ko iz božjih ruku diete, —
Sin prostoti tvojoj vienac plete,
Jer je puna milja i dragosti.
Osim tvojih vrlinah, krieposti'
Pun si one iskrenosti svete,
Nije u tebi lukavosti klete,
Niti one gadne pretvornosti.

I prem s tog si prepatio dosta, —
Prostodušnost tvoja sačuvana
Ipak od tog svieta himbah ostà:
A na poseb krasne kćeri tvoje
U tome su dražest ovejana,
A vrh svih sja, *Milka*, zlato moje!...

XXI.

Jest, ko alem sjaje medj biseri —
U pó noći kano u pó dana,
Iskrenost joj teče sa usana',
Nezna ništ' o himbi i nevjeri.
Nezna, kô što mnoge naše kćeri —
Ništ' od onih tudjinskih romana,
Iz kojih se podlost prevejana
Uči štivom u podpunoj mjeri.

Ni dah nju te ne okuži kuge, —
Ta prirode majke pravo j' čedo,
Bezazleno, kô janje umilno, —
Pa ma zato kudile me druge —
Ja sam s tog se u *Milku* zagledô,
I s toga ju ljubim toli silno!..

XXII.

Kad sve smislim to o čari tvojih,
Kako da mi nisi srdcu mila?
Kad si s njimi ljubav ti ulila
U srdce mi, te ga ljubko opoji.
Al' kad smislim, da njima predstoji
Razor, koj će učinit smrti sila, —
Kô da klonu ljubavi mi krila,
Srdce mre, krv hladni u žila mojih.

Doduše je gorka to istina,
Tobom da će s' hranit crvi, mravi,
Prem čarobna toli si i liepa;
Al' ljepote tvoja i milina
Podižu me ipak u ljubavi, —
Jer je glede toga ljubav sliepa...

XXIII.

Gdje si dušo, uzdisanje milo,
Gdje si tako za vremena duga?!
Odkad tebe oko ne vidilo,
Obuzè me jad i gorka tuga...
Nebo mi se u crno zavilo,
Dan mi mračan bez sunca svog druga,
Zviezde i mjesec nisu mi svjetlilo,
Noć se tavna mômu jadu ruga...

Čas, bez tebe, kano sát mi mine,
Sati dulji od ljetnih su dana,
A dan svaki dulji od godine;
Bez tebe mi ništ' ne prija hrana,
Za me nema bez tebe miline,
Bez tebe mi srdce jedna rana!...

XXIV.

Gdje si *Željko*, da me želja mine,
Da se srdce moje upokoji,
Gdje si *Zlato*, da mi sunce sine,
Razgna maglu što predamnom stoji?!
Gdje si *Hrano*, da mi se razpline
Radost s tebe po svih udi moji'?!
Gdje si *Milko*, da me čar miline
Tvoje svega bezsvjestno opoji?!

Kô jelenče što bez hladnâ vrjela,
Cviet bez rose i sunca umilna,
A bez cvieta gine medna pčela;
Tako gine bez tebe Jedine
Srdce moje, sred čeznuća silna, —
Dodji dakle, da me želja mine'. —

XXV.

Gdje si dušo, ah! čeznuće moje!
Jznemogoh ja već od bolesti,
Nit me pita što, nit mogu jesti,
Uda slabe, čim se viekom znoje.
Liekari me taštom nadom goje, —
Ništ' ne hasne njih liekovi česti!
Jer za bolest i srdca i sviesti
Liek il' smrt u želji srdca stoje..

Gdje si dušo, željo moja živa!
Tebe jošte bolno srdce čeka!
U nemoći svojoj još priziva;
Još za tobom jednom čezne, gine,
S tebe samo još mu ima lieka,
Il' bez tebe mora da premine!..

XXVI.

Gdje se zgodi rosa da ubije,
Kad na cvieće i na travke pade?
I uvehle s njome se pomlade,
Dočim sunce tihačko pregrije.
Kad naškodi vjetrić, kad provije
Cvieće, travke tiho? — s njim se slade,
Dočim on jim sladak cjelov dade,
Pak tad miris njin svud rasprostrije.

Tako kad mi bolne grudi poli
Rosa oči tvojih, i zrak njina
Sunca umilna, tihačka odviše, —
K tom uzdasi s kojim me obkoli,
J cjelovi rajskijeh milina, —
Meni opet zdravlje povratiše...

XXVII.

Odkud u men' nemir taj mileni?
  Zašto naglo kuca srdce moje?
  Odkud suze u očih mi stoje?
  Zašto uzdasi težki i sileni?
Zašt' sam toli sada raztrešeni?
  Odkud misli razne mi se roje?
  Zašt' me knjige, pjesme ne pokoje?
  Odkud čas plam, čas mraz taj u meni?

Zašto danju skupo vrieme gubim?
  Zašt' su noći duge mi bez sanka?
  Zašt' mi tiesna moja mila soba?
S tebe dušo, s tebe što te ljubim
  I što čeznem željan tvog sastanka,
  Danju, noću i u' svako doba . . .

XXVIII.

Oči moje niste mi kô prije
  Sjajne, već kô mutne, zaplakane;
  Po vami se njeka magla vije,
  Kô u jesen pre neg sunce grane.
Srdce moje, i u tebi s' krije
  Njeka tajna ból, sa tajne rane,
  Al' mi ona toli mučna nije,
  Niti s nje mi srdce vehne, sahne;

Jer je bólja s tajne ah! ljubavi,
  Koju *Milka* u meni probudi,
  Čim me svojom ljepotom zatravi;
Zato mi viek bud'te mutne oči,
  A ti srdce boluj viek u grudi',
  Jer ta bólja s' *Milke* slast mi uzroči...

XXIX.

Pokraj slatke sve ljubavi tvoje,
  Opet *Milko* bolujem od jada,
  Što te uviek kad goder sam rada
  Ah! ne mogu vidit oči moje.
K tom na putu zaprieke mi stoje,
  Što zabrana kleta samnom vlada —
  Te ah! k tebi ne smiem doć nikada,
  Da se duše naše ljubko spoje!...

Dà to ne smiem! — al' tko da zabrani,
  Da ne mislim, ne pjevam, ne pišem,
  Ne sanjam oh! slatka dušo o tebi?!
Nitko! — još me jedna ta slast hrani,
  S nje još živim i živući dišem,
  A bez nje oh! umriet mario ne bih! —

XXX.

Želit tebe pak te neviditi,
  Milko draga, muka je velika,
  Slična groznoj muci samrtnika
  Željnog jošte duže proživiti.
Al' vidit te, pak s tobom ne biti,
  Veća j' muka za me milostnika,
  Živa mukah Tantalovih slika,
  Nemogućeg glad, žedj zasititi. —

Tako, *Milko*, željeć bez prestanka,
  Tebe vidit, kad to ne polučim,
  Kô samrtnik jadan tad se mučim;
A vidiv te, bez milog sastanka,
  Volio bih Tantal biti tada,
  No ból gorkih s tog podnosit jada...

XXXI.

Vidio sam tebe Željo moja!
Ah! na koju mislim bez razbora,
Za kôm čeznem, ginem bez odmora
I uzdišem bez stanke i broja.
Vidio sam tebe, *Milko* moja!
Kad mi danas prodje mimo dvora,
Baciv pogled moga do prozora,
Na kôm na te misleć tužan stojah.

Što su sunca proljetnoga zraci
Svoj prirodi i ozeblom tielu,
Kada prodje zima oštra, ljuta;
Posmjeh, pozdrav, pogled što ga baci,
To môm srdcu bjahu neveselu,
Zato *Milko* prodji češće putah...

XXXII.

Ili bježô van iz sobe tije,
Pak tražio družtva, razgovore,
Ili slušo gdje se pjesme ore,
Gdje veselo jede se i pije;
Ah! nikako moguće mi nije,
Reztjerat te misli što me môre,
Izpuniti prazne te ponore
Srdce moga što ih u seb' krije!

Samo u družtvu s tobom dušo moja,
Od tih težkih misli nać ću mira,
Jer se stiču u tebi cilju svomu!
Samo ljubav neizmierna tvoja,
S koje svaka raskoš za me izvira,
Može izpunit ponor srdcu u momu...

XXXIII.

Primi dušo, tu desnicu moju!
Nek te ona kroz sav život vodi,
Branit će te svakoj u nezgodi,
Borit za te u svakom se boju.
Uzmi grudi, na njih glavu tvoju
Spusti, spavkaj slastnoj u slobodi,
Za te u njima samo ljubav rodi,
I gorući uzdasi se goju.

Uzmi srdce! što viek za te bije
I kucat će do posljednjeg časa,
Noseć sliku tvoju viek u sebi!
Uzmi dušu! skoje život klije,
I od tebe čeka u žiću spasa,
Jer što živi to živi po tebi! . . .

XXXIV.

Blago tebi dušo, što me očarà,
Te me ljubiš mladjana pjesnika,
S tim ti cvate slave lovorika,
Koju ništa na svietu ne sharà.
S tim duh moj te u Vilu pretvara,
Pojuć čare stasa tvog i lika,
Kojim vrsna samo j' angjelska dika,
I najljepše što Bogu ovdje stvara.

S tim te duh moj diže iz tog svieta,
Te nebeske u prostore s tobom
Uzhićenja na krilih uzleta!
Medju zviezde ime tvoje piše,
Da ti spomen tvoj sja i nad grobom,
Koj dok svieta tog je ništ' ne striše...

XXXV.

Dušo, možda ne znaš u pameti,
Kog u meni ljubiš kô pjesniku?
Čuj, da javim sreću ti veliku,
Pak de samo lavor vienac pleti.
Duh pjesnikov po svem svietu leti —
Kô namjestnik Boga noseć sliku,
Životvornom moći na jeziku,
Kada podje govorit il' pjeti.

Kô nov tvorac, — njegov sviet je cieli, —
Po njem narav čovjeku govori,
Te sa čari svoji ga veseli;
A kad ljubi, sav sviet u raj stvara:
Carica mu ljuba rajskih u dvori,
A on pjesnik njen u mjesto Cara!...

XXXVI.

Sred ljuvenâ prvog našeg milja,
Već jauknut moram s gorka jada,
Što mi *Milko* žalostno postradà
Sa nemile smrti samosilja.
Smrt, prot kojoj nema melem-bilja
Majke tvoje mile život svladà,
Ona umrie brzo iznenada,
A ti jadna ostà bez okrilja.

S njom ti umrie milo njegovanje,
Umrie s njome slatko milovanje,
Materinska draga sva milota.
Zakuka ti crna kukavica,
Zajauka ti mi žalostnica,
Kraj otčuha gotova sirota . . .

XXVII.

O, moj rode, da si mogô čuti;
Kako *Milka* za majkom naricà,
Prateć pievku potokom suzicah,
Moralo bi t' srdce prepuknuti.
Slušajuć ju, ból i meni ljuti
Izgna suze roneće niz lica,
Svakom riečju, kô da mene smicà,
Koli riečih, mrieh toliko puti.

Al' u tom se jadu čudjah jako,
Kako plačuč one rieči skladà
S kojih kamen stienac bi proplakô; —
Kano da joj sve kazivà Vila,
Toli žalno-krasna, puna jada
I pjesnička zapjevka joj bila.

XXXVIII.

O! moj rode, tebi nema para!
Sav kô što si, jesi čedo Vile,
Pun pjesničke one divne sile
I pjesničkâ božastvena žara.
Pjesmom gojen majke iz njedarah
S mliekom pjesme u te su se slile,
Svo ti biće i život probile,
Pak liju se iz tebe pune čara.

Pri odmoru, il' u znojnom radu',
U veselju, il' u gorkom jadu,
Tvog je srdca ćutih pjesma slika.
Pjesma sama sobom se izvodi,
U svih zgodah srdcu tvomu godi,
Tog je svjedok moja tužna dika. . .

XXXIX.

Avaj *Milko*! sinja kukavice,
Sad bez majke mile i jedine,
Bez utjehe, podpore, miline,
Kano cvietak blage bez rosice.
Ah! uzstavi te čemer-suzice,
Ljubav moja za tebe se brine,
Ona lahkšat teret će sudbine,
Ona će ti razvedriti lice.

Ja te ljubit moram sad silnije
S dva razloga, nezdvoj, uhvaj za to;
Nisi posve kukavica sinja —
Prvo: što si bez pomoći ičije;
Avaj! moje sirotanče Zlato!
Drugo: što si takva pjesnikinja!..

XL.

Razmišljô sam više putah *Mila*,
Da li tebe milojku jedinu
Više ljubim nego domovinu,
Što me rodi i hrani sred svog krila?
Uz sav napor duha moga silah,
I uz srdce ljubeće istinu,
Doć ne mogoh nikad na čistinu,
Ne znam u toj ljubavi mjerila.

Kô čovjeka što no duh i tielo
Sačinjava, *Milko* isto tako
S domovinom jedno si mi cielo.
S tog i ljubav moja samo 'e jedna,
Nit razdieliti mogu ju ikako,
Dok ja živim i ti *Milko* medna!

XLI.

Živa slika domovine mile,
Oj! ti si mi *Milko*, moj živote!
Sve na tebi gledam nje ljepote
I sve rodnog uma vrle sile.
Slušam *pjesme* što ih poje Vile,
Da ti srdce igra od milote,
Slušam *rieči majčine krasote*,
Mudrost, što su *poslovice* skrile;

Vidim onu ćud blagu i prostu,
Tvrdu vjeru iskrenost bez varke,
I dobrotu na pram svakom gostu; —
Zriem u tebi ljepši roda dio,
Pak ljubavi s toga plamom žarke,
U teb' ljubim dom i rod naš mio!...

XLII.

Misli slatke o dragoj pune čara,
Što mi dušu i srdce izpunjujete!
Hajte dragoj mojoj u posjete,
Mjesto srdca mog ljuvenâ dara.
Topli uzdasi, što mi vas viek stvara
Plam ljubavi moje čiste i svete,
I vi hajte dragoj da idete,
Ah! na krilih ljuvenoga žara.

Suze mile, znaci vi ljuveni,
Kako za njom ginem vrieme u svako,
Hajte i vi dragoj, Zlatu mome!
Nek i ona misli viek o meni!
Nek uzdiše zamnom sve jednako!
I nek plače kô ja viek za njome!

XLIII.

Njekad plakah milo u proljeće,
Ne bi čara za me od nikuda;
Kukah kano kukavica huda,
Naricajuć svoje jade i smeće.
A sad pjevam pun ljuvene sreće ;
Čar i radost susreću me svuda,
Sve veselju za me je pobuda,
Brdo, dol, gaj, potok, ptice, cvieće.

Draga ti si uzrok te promjene;
Ljubav srdce oživi mi tvoja,
A tim dade cieloj čar naravi ;
S tog uživam raskoši milene,
Te kô slavulj vesô u sred hvoja
Pokraj slavke, pjevam o ljubavi!

XLIV.

Milko! čudna l' te ljubavi čara,
Kano da se svijet sav promieni;
Svi mi ljudi čine se iskreni,
Bez lukavstva, zlobe i prievarah.
Svakom želim svake sreće dara,
Kano što ga želim samom meni, —
Sav sviet brat mi čini se rodjeni,
Vriedan srdca mog ljuvena žara.

Ta čudesa, *Milko*, ljubav tvori,
Ljubav čista, iskrena i vierna,
Što-no u mom i tvom srdcu gori;
U ljubavi tvojoj se veselim,
Ona mi je sreća neizmierna,
S tog sviet ljubim, svakom dobro želim.

XLV.

Milko čuj der još i čuda druga:
Prem priroda zimni sanak snieva,
Ipak mi se sva ljubko osmieva,
Nema za me nikakovih tuga.
Nema za me golotinje luga,
Sbor krilati ljubko mi popijeva,
Svibanjsko me sunašce ogrieva,
Na sredini stojeć nebo-kruga.

Ništa, *Milko*, ne manjka mi sada,
Sveg podpuno imam do obilja,
Što priroda tokom svojim daje ;
Svud suglasje poleg srdca vlada,
A s ljubavi sve to i nje milja,
Što mi, *Milko*, s oka tvoga sjaje ! . . .

XLVI.

Kô pupoljci, što kad sunce izšeta
Odskočivši zračne u prostore,
Blagim zracim njegovim se otvore,
Te prosinu u punosti cvieta ;
A kad ono predje prieko svieta,
Te zalazit započne za gore,
Kô što oni viju se na bóre,
Te list jedan s drugim se zapleta;

Isto tako, *Milko*, srdce moje,
Kad te vidim sunce mog života. —
Od radosti cvatuć se otvara;
A kad mine vidjenje me tvoje,
Tad i ono skupi se i smota,
Tužno uzdišuć od čeznuća žara ! . . .

XLVII.

Dušo slatka, moje milovanje,
Slast i uzor moje ti ljubavi!
Dušo vierna, moje pouzdanje,
Utjeho i podpor žića pravi!
Dušo mila, slatko spominjanje,
S kojime se duh moj uviek bavi!
Dušo draga, milo uzdisanje,
Ob dan, ob noć, u snu i na javi!

Pa života makar da sam biednâ,
Makar da me njeki sviet proganja. —
Makar što sam sám ostavljen sebi;
Ipak misô samo na to jedna,
Sva mi blaga i zaštitu poklanja,
Jer sve imam, *Milko*, drago u tebi!...

XLVIII.

Kad zimzelen u zimu povehne, —
A bršljan se stablom ne uzvije, —
Kada ljeti sunce ne uzgrije, —
A ružice ne budu rumene, —
Kad ostavi šume kos zelene, —
A sred stienah slavulj gniezdo skrije, —
Kada groždje na vrbi uzzrije, —
A smokvami trn se zaodjènje; —

Kad prestane drhtati topola,
A kod roda našeg sielo, prelo,
Svirka gusal' gajdih, igra kola; —
Onda dušo, onda znaj za cielo;
Da će i srdce moje ah! prestati
Tebe ljubit, grlit, milovati.

XLIX.

Duh plemenit u prostome tielu,
A ćud blaga, krotka, ponižena,
Kraj razuma bistra, uzvišena,
Što se blista na vedrome čelu;
Duša čista kano u Angjelu,
Sa pogleda sjajuć zastidjena —
A govora čedna i milena —
Pri kretanju svakome i djelu.

Te kriepostì čarnom u uresu
Prostog roda u jedno spojene,
Tko je, kog da one ne zanesu?! —
Ne! ne Bože, tebe bi prezrjeo,
Kada stvor taj tvoj tolike ciene —
Zlato moje — nebi ljubit htjeo! —

L.

Koli drag si mjeseče mi sjajni,
Kada sineš u večernjem dobu,
Dočim sve spi kô u tihom grobu,
A ti svuda čar razsiplješ bajni.
Toli uzročiš tim mi jad bezkrajni,
Te prot tebi gojim kivnu zlobu,
Što mi sjaš u *Milke* moje sobu,
Gledalac si nje čarah i tajnih. —

Al' jer prazna zloba jest bez snage,
Sjaj mjeseče! — te oh! mjesto mene
Ljubi s' zraci nje krasote bajne!
Bdi nad njome! te ju u sne blage
Uljuljavaj — sne o men' ljuvene,
Al' što vidiš, nek ostanu tajne!...

LI.

Noći težke njekoč pune jada,
Pune vajah, uzdasah i strasti,
Mrkle, duge, strašne kô sablasti,
Bez da sanak na oči mi pada, —
Oh! kako ste srdcu drage sada:
Pune čarah, milinah i slasti, —
Mà da zastru oblaci vas tmasti —
Mà i bez sna, pune ste nasladah!

Ako spavam, o mom Zlatu snievam;
Ako bdijem, s njom se misli bave,
Te uzdase njojzi šaljem slatke.
A što mislim u glasinke spievam,
Pišuć njene čare, hvale, slave, —
Tako ste mi noći mile i kratke!...

LII.

Mio i sladak mi je danak tada:
Kad zbudiv se iz sna slatkog krila,
Vidim zore iz sred rumenila
Sunce izšetat iz nje rujna grada.
Al' još veća slast me tad popada,
Kada tebe vidim dušo mila,
Gdje se šetaš kano Fruška Vila
Kraj mog dvora, mene vidit rada.

Ah! veselim tad se u tom danu!
U tvom licu vidim rujnu zoru,
S oči tvojih dva mi sunca granu!
Veselo mi teku tad glasinke!
Veseo sam u poslu, odmoru,
Jer sve sladi vidjenje Jedinke!...

LIII.

Kad me udalji od tebe sudbina,
Željko, srdca môga polo druga,
Il' za časa kratka ili duga,
Oh! kako mi gorka ta daljina.
Pa mà da se topim sred milinah,
Sred vesele družbe spievo-kruga, —
Kraj sveg toga na môm srdcu tuga,
Sve je pusto bez tebe Jedine!

Zalud družtvo pjeva, pije, skače,
Zalud svih su ljepoticah čari,
Zalud nude vino i kolače;
Srdce opet cvili i jauče,
Jer za drugo do tebe ne mari,
Te me silno natrag k tebi vuče!...

LIV.

Blago tebi zlatno Smilje cvieće,
Što u pletcih sjaš vrh *Milke* čela!
Čudne l' za te oj! Bosilje sreće,
Što za snježne grudi te zadjela!
Blago zraku, koji nju oblieće,
Čar joj ljubeć lica rujno-biela!
Blago stazi, po kojoj se šeće,
Noseć milo breme uzor-tiela!

Blago suncu, koje nju osieva!
Blago vodi u kojoj se umiva!
Blago odjeći, koja ju odieva!
Blago sobi, što zrie čare njene!
Blago u kom krevetcu počiva!
Jer sve to je sretnije od mene! —

LV.

Lani u to doba ja bolovah
Bólja slatka slabjà uda moja,
Ból s ljuvena srdca nepokoja
U koji me dražest ti okovah.
Pa gledj' dušo, zla godina ova;
Tebi donie — od čeg viek se bojah —
Bolest, s nje mi gine ljepost tvoja,
A u meni mrie ah! srdce s nova.

Joj! što dušo da svjetujem tebi?
Traži lieka našoj u ljubavi
Kô ja, — ona svemoga je u sebi. —
A ti Bože, milostno se gani,
Te što pre mi Zlato ah! ozdravi,
Ne ubijaj život njen mladjani!

LVI.

Boluj srdce, al' nemoj umrieti!
Cviete vehni, ali ne uvehni!
Trpi dušo bôl taj privremeni,
Ljubav naša lieka će donieti.
Bože! molim ti se, de se sjeti,
Da si svih naš otac Ti mileni,
Svez ne kidaj srdacah ljuveni,
Nemoj dragu pre reda mi oteti!

Tako srdce moje bez pokoja
Danju, noću u snu i na javi,
Tužno jeca i Bogu se moli;
Jer za tobom gine dušo moja,
Dočim jad ga nemilostno davi,
Noseć polu tvoje težke boli...

LVII.

Ustaj gore Fruško-gorko Vilo!
Svuci ruha boju ne vesela,
Pak mi opet dodji čista, biela,
Pjevat mi se opet omililo.
Zlato mi je moje ozdravilo! —
Ljubav majka lieka joj doniela, —
Milost božja uslišat me htjela, —
Sve je zdravo kô što pre je bilo!

Pjevaj dušo! popjevaj srdašce!
Noć već minu tavna, tužna, pusta —
Sja ti opet žića tvog sunašce!
Milke oči opet sjaju milo!
Opet mi se škube njena usta!
Lišce opet joj zarumenilo!

LVIII.

Slatko zdravlje za svakom bolesti, —
Iza noći ljepše sunce sine, —
Zrak čistiji iza grmljavine, —
Poslie boli slatko ti je jesti,
Za pobjedom slatko j' lavor plesti. —
Pauk mladji kad košulju skine, —
Skrsne fenić kad u vatri ugine, —
Za umorom slatdko j' u hlad sjesti. —

Tako dušo, neznam je l' obsjena;
Al' nemislim, vid me moj ne vara,
Za bolesću tvôm si preobražena!
Zdravija si, kano da si mladja,
Obásuta s nova, mila čara,
Ljepša, draža i môm srdcu sladja!

LIX.

Jedan pogled samo s očij tvojih
Dosta mi je, da me razveseli,
Da uzigra srdce u grudi mojih,
Te da na sviet zaboravim cieli,
Da me u tuzi mojoj upokoji,
Da me slaba junačtvom osmieli,
Da blaženstvom toli me opoji,
Da mi srdce ništa nezaželi!

Tvoj mi dosta jedan pogled samo,
Da mi isto nebo se otvori,
Te da gore uznese me tamo!
Hladnokrvno da mogu prezrieti
Sve nezgode s kojim sviet se bori,
Te veselo da mogu umrieti.

LX.

Već glasinka teče šestdeseta,
A ja dušo još se ne umorih,
Od ljubavi plama užgan svetâ,
Koji bukteć u srdcu mi gori, —
Sred pjesničkog pjevajuć uzleta
Hvalu slavu tvojih o uzori,
S kojih novi život mi procvjeta,
I raj kog mi ljubav ti otvori.

Da je artija neba sveg modrina, —
Gusta gora da je perje bielo, —
A mastilo morska sva pučina, —
Ne bih mogô, vjeruj mi za cielo,
Izpisati svu krasotu tvoju,
Opjevati žarku ljubav moju!

LXI.

Kad noć tamnim veom sve pokrije
Mir, tišina čarobna zavlada,
Bog nebesa zviezdami posije,
Mjesec bliedi jezdi put zapada;
Dočim sve u slatkom sanku spije,
A rosica blaga s neba pada,
Slavulj sam kraj slavke svoje bdije,
Pojuć njojzi u sred granja hlada;

Slično njemu u tom čaru bajnom,
Sanak dušo sve od mene bježi,
Očaran sam slasću njekom tajnom; —
Ti mi spavaš, a ja tebi pjevam,
Ti daleko, srdce k tebi teži,
Te s čeznuća rosu iz očih lievam.

LXII.

Spavaj slatko dušo, *Milko* draga!
Lahku nojcu i mila pokoja
Tebi želi budna Vila moja,
Tebi izvoru mog života blaga!
Sankom tvoja kriepila se snaga,
S njim ljepota prosinula tvoja,
Kô ruj-biela, sjajna zore boja,
Kada stupi prieko noćnog praga.

Dusi rajski svedj nad tobom bdili,
U sni rajski viekom te njijali,
A branili proti svakoj sili! —
Vjetrići te umilno hladili,
Mjesec, zviezde čarobno ti sjali,
Te ti sanak do jutra sladili! —

LXIII.

Kraj pjesničkog moga duha dara,
S kojim viek se s tobom *Milko* bavim,
Pojuć tebe što god mogu slavim,
Od ljubavi tvoje užgan žara.
Još bi dar si želio slikara,
Da bojami živim te predstavim,
Te i tako svemu svietu javim,
Divnu dražest tvog ljepote čara.

Ao *Milko*! majka ti vesela!
Tad bi bila istom proslavljena,
Širom ciela svieta obožavana;
Kô *Madone* slavna *Rafaela*,
Il' pokorna kano Magdalena
Naslikana slavna od *Tiziana*.

LXIV.

Kô *Danteu* što njegova mila
Beatrice otvori rajska vrata,
Pokazujuć blaga nepoznata,
Čim mu duša rajske slasti pila;
Slično tvoje ljubavi me sila
Milko dignù iz zemlje tog blata,
U raj draži od sveg blaga i zlata,
O kom duša nikad mi ne snila.

U tom raju živim život novi:
Nespisiva prepunjen blaženstva,
Tonem rajskih slasti u njegovi;
Prezirući priestolja i krune,
Blaga svieta, časti i prvenstva, —
Jer su u njem sve mi želje pune!

LXV.

Kada slušam gdje-no čare tvoje
Njeki hvale i u zviezde kuju,
Ljepost tvoju medj riedkosti broje,
Pak te za to *Milko* ciene, štuju.
Oh! al' raste tad mi srdce moje!
Grudi mi se silno razširuju, —
Usta glasno tvoju slavu poje,
Željna da ju svi na svietu čuju.

Jer se tješim s tog osvjedočenjem,
Da zanešen nisam strasti od hudih,
Ljubeći te i slaveći pjenjem;
Pri tom srdce slatko mi se smije,
Šapćuć: hvala na hvali vam ljudi!
Al' što hval'te, Zlato je .....!

LXVI.

Znaš li *Milko*, kad sjedjà kraj mene;
Ja pak tebi te glasinke čatih,
A ti oči suzam zarošene
Pitajući ka meni obrati:
„Kako možeš pjesme tol ljuvene,
Tako liepo dragi moj slagati?
Tko te uči rieči te milene,
S kojim' moraš svakog očarati?“

A ja rekoh: *ne znam ni sam kako;*
Samo to znam, kad mislim o tebi,
Tad mi tako pjesme teku lahko.
Ti tad grleć i ljubeć me uzdisà:
„Tko je tko te za to ljubio nebi?!“
Ja pak mah to u glasinku spisah.

LXVII.

Što je glasak slavulja premili,
Kad kraj slavke u dubravi pjeva?
Što je pojuć i trepteć na krilih
Kad pod nebo uzdiže se ševa?
Ništo! — napram umiljnosti sili,
Kad zapjeva naški moja dieva!
Slična ti je Fruškogorki Vili,
Kad glas njezin gorom se razlieva.

Al' što rekoh? vrlo malo, vrlo!
Glasak njezin jest ko glas *Angjelah*,
Kad u raju božju slavu poju;
Tol nje milo-glasno grokti grlo,
Kad zapjeva od srdca vesela,
Da zanese u raj mah dušu moju!...

LXVIII.

Njekoj dan te ja kraj kola gledah,
Al' si *Milko* puna tad miline,
Dražest tvoja istom tad prosine,
Da mi oka s tebe skinut neda.
Pogled stidni i posmjeh rajskog čeda,
Okretnosti dražest i hitrine,
Povraćancem kad se kolo vine,
Očarala srdce bi od leda.

Što je u kolu dievah rajska Vila,
A danica sjajnim medj zviezdama,
To u kolu ti si moja *Mila!*
Zato kad kog gajdaš naš poziva,
U kolo se hvataj s djevojkama,
Da mi srdce i tu s tebe uživa!...

LXIX.

Liepa si mi moja Mezimice,
Kad me tvoje oči milo gledu;
Liępa, kad mi tvoje ruj-ustnice
Naški poje il' vode besjedu;
Liepa, kad ti malene nožice
Sitno hode il' kolo povedu;
Liepa, kad ti utlive ručice
Šiju, vezu, pletu, tku il' predu;

Liepa, kad se u misli izgubiš,
Liepa, kad ti srdce neveselo;
A još ljepša kad mi se naškubiš;
Al' kad klečeć, moleć ruke sklopiš,
Uprv oči u Gospu il' propelo,
Tad krasote sve u jednu stopiš...

LXX.

Njeki što-no slute naš ljuveni
Savez, *Milko*, zavistni nastoje,
Kudeć ljepost i krieposti tvoje,
Da te ocrne, mrzku učine meni.
Njeki lice i pogled zastidjeni,
Medju znake kô prostote broje,
S šutljivosti tvoje himbu kroje, —
Drugim nisu stás i hód mileni.

Al' sve zalud, vjeruj dušo Bogu!
Pa da svi na tom svietu kude,
Mrzku mi te učinit nemogu.
Pre će sunce uzkratit svjetlosti,
Neg ja sumnjat porad zlobe hude,
O lieposti tvojoj i krieposti!...

LXXI.

Jednom samo ja se srdih na te,
A da zašto, već rad rieči kletih,
Što zlobnici znaše izumjeti,
Da mi srdce od tebe odvrate.
Vjerujući što zlikovci mlate,
Nehtjedoh te više ni vidjeti,
Kamo l' s tobom riečice zapeti,
Kô da nigda ja nemarih za te...

Al' mi srdce u potaji ginjà,
Na njem tuga ležaše kô gora,
Čim se prošlih slasti opominjah...
I već htjede da se k tebi vrati,
Uzjoguni al' ga ljubomora,
Voljà da se jada, muči, pati...

LXXII.

Ali *Milko* čistije od zlata
Vierno, blago, dobro srdce tvoje,
Dugo snosit gorke nepokoje
Nemogaše s moje srčbe rata;
Ti mi dodje dušo umiljata,
„Ah! tko dragi omrazi nas dvoje?!"
Jecnù obliv suzam lice moje,
Iznemogla pav mi oko vrata.

Taj postupak svu mi sumnju snimi,
Srdce posta mehkše od pamuka,
Ja te strasno u naručaj primih...
Ah! to čas bi najdraži života!...
Oh! da j' čestje takva jogunluka,
Pomirenja rad slastnih milota!...

LXXIII.

Oj! večeri ti nezaboravna,
U srdcu mi jako urezana,
Kruno sjajna mojeg hudog stana,
Srdca moga uspomeno slavna!
Kad mi dušo ne vidiv se od davna,
Tješismo od željah srdca užgana,
A ljuvenom slasću očarana,
Zaboraviv svieta tog nestavna...

Sjajan mjesec tog bja svedok čara,
Razsvjetljujuć dražest tvoga lica
I od sniega bjelijih njedara; —
Srdca obuzè sladka raskoš raja,
Rieč od slasti zamrie na ustnica, —
Pod gorućih smjesom uzdisaja...

LXXIV.

Željo srdca moga zaljubljena!
S koje mi se viek nadimlju grudi,
Te s teskobe srdce izkočit žudi
S pod tereta težka kô kamena; —
Željo s koje goruć viek plamena,
Želim da kraj *Milke* u razbludi
Teku tog mi žića časi hudi,
Da viek tonem slasti u raja njena! —

Da viek gledam njene oči mile,
S njom se baveć i grleć ju strastno,
A med pijuć s njenih rujnih usta, —
Željo! kol' mi težko s tvoje sile,
Tol' me opet uzhićavaš slastno, —
Zato nikad ne ostala pusta!...

LXXV.

Želio bih *Milko*, da sam pčela,
Tad na usti tvojih sát bi svio,
Pak tako bih za života ciela,
Iz njih uviek med njin sladki pio!
Od bosilja da sam ne uvehla
Sjeme, draga, ah! tad bi izklio
Povrh tvoga njedra sježno biela,
Viek ti cvatuć miris davô mio!

A još da sam slavulj, tad bi spleo
Gnjezdo svoje sred bosilja toga,
Pak bih viek ti pjevo od milinah!
A kada bih, draga, već umrieo,
Želio bih mjesto groba svoga,
Da viek spim sred lica tvog dubinah!

LXXVI.

Znaš, što još bi *Milko*, želio sebi?
Za nas stanak iz pod Fruških gora,
Od svietskoga udaljen žamora,
Pa mà bio on sličan koljebi.
Tu nas, dušo, nitko bunio ne bi,
Tu kraj pticah i potok-žubora,
Viek sred slatkih stobom razgovora,
Živio bi i viek pjevô tebi.

Oh! kako bi tad nam tekli dnevi!
Svak dan većem u raskošju slasti,
Ne smućeni ni s jadi ni s gnjevi!
Ti u mom, ja u tvom naručaju —
Prezirući svieta blaga, časti,
Živili bi već ovd' kô u raju!...

LXXVII

Il' ću zvat te draga *Miljenicom*,
Što si meni toli omilila?
Il' ću zvat te svojom *Medenicom*,
Što si slasću tvôm me opojila?
Il' ću zvat te svojom *Željanicom*,
Što viek k tebi željah širim krila?
Il' ću zvat te svojom *Srčanicom*,
Što u srdcu viek te nosim *Mila*?

Il' ću reći: *Milko, zlato drago*?
Moj živote? dušo duše moje?
Srdce l'? dobro l'? il' jedino blago? —
Makar da te zovem, draga, kako,
Svako ime to ti pristalo je,
Jer si moje sve, ti, svakojako!..

LXXVIII.

Mila majka tvoja od *milosti*
Svojom *Milkkom* tebe je prozvala,
Prviput kad djetinskom nježnosti
Imenom si „majko“ njoj tepala.
Ja te zovem *Milkom* od dragosti,
Kojom si mi srdce razdragala,
Kad si prvim prepunim ljubkosti
Pogledom me sasvim očarala.

A to krasno od milošte ime
Viek mi radja slasti mile, nove,
Jer se moje posve sriče s njime;
Kad ti reknem: Moja mila *Milko!*
A kad zatim tvoj mi se odzove
Ljubki glasak: „Moj predragi....!“ —

LXXIX.

Čitatelju, znam da želju tvoju
Ja probudih pjenjem o ljubavi,
Pak poznavat rad si diku moju,
Kako izgleda, kad se toli slavi.
Uzmi zori rujno-bielu boju,
A s nebesah skini modrac plavi,
Sjajnost zviezdah što po njemu stoju,
A s briesaka baršun mirisavi;

Pravoj vjeri uzmi stalnost njenu,
Nevin pogled uzmi dječij' iz oči,
Dušu liši blaženstva blaženu,
Gučanje i ljubav od grlice
Uzmi još, pa sve to u jedno stoči:
To je slika moje Jedinice!

LXXX.

Srdce moje ne poznam te više,
Toli si mi ti preobraženo,
Odkad ljubiš zlato poljubljeno,
Sve se tvoje rane izcieliše;
Kô da jadi nikad te ne biše,
Viek veselo, slasću uzhićeno
Pjevaš, skačeš, buktiš upaljeno,
Sve se u tebi slasti sjediniše.

Bog da prosti, srdce moje milo!
Dosta si mi uzdišuć plakalo,
U zlosrećno prvo mlado doba; —
A dô Bog ti, uviek tako bilo!
Veselit se nikad ne prestalo,
Pa do moga hladnâ, tavnâ groba!

LXXXI.

Na te mislim, dušo, poljubljena,
Čim se zbudim i sunce ograne!
Na te mislim svakog oka trena,
Dok ne zadje u zapada strane!
Na te mislim, dušo, kad milena
Večer s čari svojimi nastane!
Na te mislim, dok mi smrti sjena —
A to sanak — na oči ne pàne!

A i u snu samo o tebi hrano
Mislim, s tobom um moj viek se bavi,
Dok se iz svog ne pretrgnem sanka;
Tad promišljam o tebi sanjano,
Dok san oči s nova ne sastavi,
Tako na te mislim bez prestanka! . .

LXXXII

Tako o tebi, dušo noćas sanjah:
Jao! sanjah da si mi umrla,
Stàle oči u mene uprla,
Dočim ja se na tebi naslanjah.
Jao! vrisnuh, smrtnoga gledanja!
Smrti što si cviet mi moj satrla!?
Tu mi rieči zamrieše sred grla,
Sred jecanja, gorkâ uzdisanja.

Grlim zdvojeć hladno tielo tvoje,
Ljubim grudi, oči, usta blieda,
Suzam tvoje perem lice i svoje;
Tako plakah, dok se ne probudih,
A kad suzan jastuk svoj ugledah.
Šaptnuh: „Hvala Bogu, san bja ludi!“ —

LXXXIII.

Osamdeset treće gledj pjesmice!
Istom Vila sbrajat ih počela,
Kad usahnù u mah tòk njih vrela,
Sve pukoše na tamburi žice.
San moj opet ne bja obsjenice,
Za me moja *Milka* je urmriela,
Živa smrt je meni nju otela,
Pak ubila mene nemilice!

Srdce moje, sinja kukavice!
Jao! što li opet mi dočeka?!
Osamljena sada sirotice! —
Kukaj sad kô za jedincem mati,
Cvili, plači, kukaj pa do vieka,
Milka ti se više ne povrati!

LXXXIII.

Udri srdce o kamen studeni
Tu tamburu, nek na stó hiljadah,
Razprši se neznatnih komada,
Nek njen na viek zamrie zvúk mileni!
A ti srdce, bogče osamljeni,
S novih sada tvojih smrtnih jada —
Ne prestaji naricat nikada,
Dok ne dodje i tvoj čas sudjeni;

Novoživke, s bogom! reć', pjesmice!
Nov joj! *život* ah! za kratko trajà,
Ah! ljubavi vaše *Srčanice*!
U sred novih prečemernih vaja'
Vas će izmienit pjesme *Samrtnice*,
Te ću za njom kukati do kraja!..

SRČANICE

SAMRTNICE—VJENČANICE.

III.

Zla je boles, gledat ljubavi dragu stvar,
A s njom se sastat nemoći nikadar;
Nu mukah viek na svit' nij' gorjih ni hudjih,
Neg dobro svê vidit u rukuh u tudjih.

Dinko Ranjina.

*

Ho perduto il mio tesoro,
Ogni speme ho gia smarrita:
Odio il giorno, odio la vita,
Piu non splende il sol per me.
M' ha rapito il fato avaro
Quanto al mondo a me fu caro:
Mi lascio colei che adoro,
Altro ben per me non v' è.

Pietro Metastasio.
Drama „Il Ruggiero“.

I.

Sudjeno mi, da budem *Petrarka*
Drugi, mali — *Sriema prastaroga* —
Da me ustrieli pogled oka jarka,
Lica očara ljepost uzornoga;
Da uzplamti u meni ljubav žarka,
Te da spjevam slavu uzora toga.
Pak da zatim kô On u sred *Arqua*
Viek gubitak plačem Zlata moga!

Samo ta je medj nami razlika:
On u *Arqua* ja kraj *Fruških gora*,
Ja slabačak, — *On uzor pjesnikah*;
Oplakuje *On mrtvu Lauru* svoju,
Ja *otetu* meni ah! od skora,
I s tim mrtvu za me *Milku* moju!

II.

Veleduše! uzore iz raja
Svih pjesnikah! jadan ljubovniče
Oj! *Petrarko*! Tebe duh moj viče,
Oh! ucviljen s gorka svoga vaja! —
Kano da nas jedan udes spajà,
. . . . . ljubav naša si naliče,
Samo što Ti tvojoj dulje običe,
Ah! a moja tek dva ljeta trajà.

Tim poražen, — a još više s toga,
Što oplakivat moram Zlato svoje
Živo gledeć u rukuh drugoga;
Zato Vilu nadahni mi moju,
Da mi pjesme naliče na Tvoje,
U kim plačeš *mrtvu Lauru* tvoju.

III.

Oj! *Petrarko*, pjevče božastveni!
Sličnost i ta još medj nami vlada,
Što Tvoj *rodjen dan* baš u dan pada,
Koji dan je slavan moj imeni;
Broja ljeta pak, kad premileni
U *Avignonu Laurin* čár te svladà,
Pet stotinah lietah kašnje tada,
Istog broja ja sam ti rodjeni.

Kô što pako o *uzkrsu* Tvoje
Milovanje počè, kad milenim
Pogledom te *Laura* sveg zanese;
Tako u isto doba srdce moje
Skrsnu plamom pram *Milki* ljuvenim,
Kad crveno jajce mi donesè.

IV.

Velik petak, groznog dan užasa,
Spomen gorke smrti Svieto-spasa, —
Oj! *Petrarko* Tebi dan veseli
Bja, kad *Laurin* pogled Te ustrieli.
Al' ti bia i od prvog časa
Znak budnćeg plača i uzdasa',
Da će tužan bit Tvoj život cieli,
Najviš' smrt kad *Laure* s njom Te odieli.

Tako i jajce crveno, dár prosti,
Prvi, što mi na Uzkrs dade *Mila*,
Znak prividne samo bja radosti;
Sličnù jajcu slabom i lomnome
Jao! ljubav moja se skršila, —
Ah! najlepšem baš u žaru svome.

V.

U mjesecu *Siečnju*, danče crni —
Pečatniče crni žića môga!
Što mi radost u žalost obrni,
Pak me ubi na viek do zla Boga..
Što mi svake nade zràku utrni,
Na dno mraka baciv me mrkloga, —
Iz kog duh moj nikad neizprhni,
Ma živio do kraj svieta toga.

Viek ćeš bit mi u gorkoj uspomeni
Kô nesretan, koban, crni danak,
Duboko mi srdcem usječeni!
Jer dan isti *Milka* ah! moradè
Ostavit me! na vječni rastanak! —
Dočim drugom svoju ruku dade!

VI.

Oči moje groznim suzam pune!
Kako s njima vid vaš ne izteče,
Kad gledaste *Milku* pred vam tune,
Gdje nuz drugog pred žrtvenik kleče?!
Kako sluh moj naviek ne ogluhnè,
Kad pitana: ljubiš li ga? reče:
„Ljubim" te se vrh toga zakunè,
Čim nje ruka s njegovom se stječè?!

Srdce moje! kako se od jada
Ne razpuče, ne svisnù, ne skrši,
Il' u kamen ne pretvori tada?!
Dušo moja! kako ne izleti
Iz grudih mi, da se ból moj svrši, —
Te môm smrću čin se taj posveti?!

VII.

Da mi skapaš srdce, Bog ne htjedè,
Već da budeš saučastnik pravi
Jadnog kónca tvoje ah! ljubavi;
Da sve čuješ zakletve besjede,
Da ti suzne oči čudo glede,
Da te čemer gorke boli davi,
Milka ruku s tudjom kad sastavi,
Te ju po tom on kô svoju odvede.

Pak da za tim plačeš do svog kraja,
Svoj gubitak i svej poraz hudi,
U čemernih vaja i uzdisaja;
A tim da se većma duh probudi,
Da ti pjesme teku žalostnije,
Da tko čita, s tobom suze lije . . .

VIII.

Srdce! još mi nješto na um padè,
A ne mislim da me um moj vara, —
Srdce! što te dopanusmo jade,
Tiem htjedè da nas Bog pokara.
Srdce moje, ah! ta zašto dadè,
Da te pogled *Milkin* tol' očara?
Kad svakako vrlò dobro znadè,
Da od nas nikad bit nemože pára?! —

Sva je dakle krivica na tebi;
S tebe poče moja ljubav nova,
S tebe nova bludnja i prazna nada,
S tebe ostah sad ostavljen sebi,
S tebe poraz i zlosreća ova,
Samo s tebe gorko cvilim sada! . . .

IX.

Ali zašto samo srdce krivim?
Kano uzrok, koj mi mir razstrvî,
Sve mi nade sa svim sništi, smrvi,
I što sad u gorkoj tuzi živim.
Tà oči! zašt' lik *Milkin* milostivim
Zrieste gledom, a ne hladnom krvi?
Zašt' se u mah ne sklopiste prvi,
Već ga ždrieste zjajem proničivim?

Vi ste dakle oči svemu krive,
Povod vi ste plama mog ljuvena,
A sad uzrok tuge nesnosljive!
Jer da vašeg ne bjaše vidila,
Ne bi u srdce došla nje milena
Slika, nit mu ikad omilila.

X.

Plač'te dakle plave oči moje,
U vječno se stvoriv suzah vrelò,
Milovanje jer se s vas počelo,
Pak s vas ja sad zgubih Zlato svoje.
Ti pak srdce s njima vaje tvoje
Složi, i ti tom si doprinielo,
Milovanje u tebi se splelo, —
Tà krivi ste svemu vi oboje.

Jer očima kad bez srdca ćuti
Što omili? — srdce kad uživà
Bez naslade očih? — Oj! nikada!
Tako i srdce nikad se ne smuti,
Bez da iz očih suzotok se liva, —
Zato srdce s njima cvili odsada! . . .

XI.

Boli *srdce*, kad nas zla kòb skobi,
Pak uništi truda našeg nade; —
Srdce boli, kad nas tko porobi,
Sve nam silom otme il' ukrade; —
Boli srdce, kad dušmani u zlobi
Nas progone, pak nam srdce vade; —
Srdce boli, kad sred dobi mlade,
Rodjak naš il' pobro u grob pade.

Većma boli, draga kad prekine
Svez ljubavi na žalost draganu; —
A još većma draga kad premine; —
No najveću ćuti srdce muku,
Kada gledat mora primoranu
Dragu svoju ah! u tudjih ruku! —

XII.

S bogom! s bogom! moja *Milko* mila!
Al' ne s bogom, moja ti ljubavi;
Prem da kleti udes nas rastavi
Pak te otè meni ah! iz krila, —
Opet žarke ljubavi mi sila
Prestat neće u snu ni na javi, —
Ti mog srdca ostà uzor pravi, —
Viek mi mila, kô pre što si bila!

Pa mà da te s drugim pet stotina
Zakletavah vežu nerazdionó, —
Pa da stó nas diele brdah i rieka, —
Opet srdca mog si ti Jedina!
Koju ljubim i ljubit ću usiono,
Moja! moja! moja! pa do vieka;...

XIII.

A kako ću ne zvat tebe *Mila*
Svojom? prem si u rukuh drugoga,
Kad se sjetim rastanka tužnoga,
Što si kroz plač tad mi govorila:
„Prinuždi me ah! gvozdena sila,
Da te ostavit moram dragog svôga;
Al' vjeruj mi, živoga mi Boga!
Tvoja ostat ću, kô što sam i bila!

Jedanput se u životu ljubi!
Prva tvoja bješe ljubav moja!
Pa ničija više, pa do vika!
A što drugi mil' naš svez prerubi,
Bud' utješen, opet viek sam tvoja!
On pak bit će za nevolju đika..."

XIV.

Gdje su one grudi od čelika,
Koje ne bi ove rieči mile
Uzdrmale, prodrle, razbile,
Pa da nisu grudi ljubovnika?!
Kamenitâ gdje je srdca slika,
Što ga rieči pune ćuti sile
Tena ljubav nebi probudile,
Pa da ih nije rekla dragog dika?!

Gdje su oči, što plakat ne znadu —
Na te rieči što suzile nebi,
Smilivši se tom ljuvenom jadu?!
Nema tog! — to izrodna bi bila
Riedkost! — vieran s tog tebi i sebi,
Viek te ljubit moram *Milko* mila!

XV.

Sva mi na što udobnost života?
   Na što zdravlje pri mladosti kraju?
   Sva mi na što prirode krasota?
   Na što život u môm sriemskom raju?
Mojih na što umnih knjiga svota?
   Na što ljubav roda u naručaju?
   Prijateljah na što mi milota?
   Na što družtva što me okružaju?

Na što gusle, tambura, pjesmice?
   Na što igre u sred igrališta?
   Na štò vino sriemske slav-lozice?
Kad utješit nemože me ništa!
   Pa da imam svega svieta blago —
   Na što mi kad nemam milo i drago!?..

XVI.

Crn i mračan sad mi danak bieli,
   Nit će ikad razvedrit se više! —
   Smrt spominje srdce samo i želi,
   Dočim uviek cvili i uzdiše.
Ništ' me ovdje više ne veseli,
   Sve se moje nade razprhšiše, —
   Ništ' već moje rane ne zacieli,
   Što mi biedno srdce izraniše.

S njih ću patit, bolovat do vieka,
   Plačuć ljubav ah! zlosrećnu svoju,
   Dok smrt meni oči ne zatvori;
Ah! tà smrti, gdje si, smrti prieka!
   Ah! pruži mi što pre ruku tvoju,
   Čekanje bo još me većma mòri!...

XVII.

Oči moje, gdje je sad gledanje
   Vaše uzorno, rajsko, sladko, milo?!
   Usta, gdje je vječno spominjane,
   Što ljubiste i vas je ljubilo?!
Ruke, gdje je vaše milovanje,
   Što grliste i svam' se grlilo?!
   Srdce, gdje je tvoje uzdisanje,
   Za kim viek si ljuveno težilo?!

Jao, drugi isto sada gleda!
   Jao, drugi isto sada ljubi!
   Jao! drugi isto grli sada!
A tebe srdce gorka snadje bieda;
   Ti to Zlato svoje ah! izgubi,
   Pak sad samo skapavaš od jada!..

XVIII.

Oj! *sobice*, vierna ti tajnice
   Žarke moje i slatke ljubavi!
   Ah! dost' put me dragom ti sastavi,
   Dost' put tebe njeno obasja lice!
Ah! *sobice*, vierna drugarice!
   Dost' časova slatkih s njom probavih,
   U tebi, i mnoge njenoj dici, slavi,
   Uzdišući, izpjevah pjesmice.

To si sve *ti* čula i vidila;
   Ali jao! sad mi ostà pusta,
   Ne dolazi u tebe više *Mila!* —
Tebe zato krije tama gusta, —
   Odsad češ me slušat i gledati
   Samo za njom plakat uzdisati...

XIX.

Ti radosti moja, moj *prozoru*!
Ti utjeho slatka ah! njekada,
Na *tebi* sam stojeć svak dan rada
Pozdravljao jutrom rujnu zoru;
Na *tebi* sam pram *Milkinom* dvoru
Gledeć čeznô za njom u nasladah;
Na *tebi* sam i s *Milkom* kadkada
Čas probavljô u milom razgovoru.

Oj! *prozoru*, sada muko moja!
Sad su tavna sva mi okna tvoja!
Sad se crna meni zora radja!
Nemam za što na tebi da stojim,
Nit izgledat kog, da se spokojim,
Milka više tud mi ne prohadja! —

XX.

Kud velike moje, *Milko*, sreće,
Da si umrla, kao što sam snievo! —
Ali jao! ti mi živiš evo!
A joj! mene smrt da umori neće!
Bar bi shodne bile moje smeće,
Bar bih shodno tada suze lievo,
Jecajući za tobom zapievo,
I sadio po tvom grobu cvieće.

I bar ne bih znô za gorku muku,
Koju zavist uzroči u meni,
Gledajuć te živu tudjih u ruku;
A tako su stoput gorji, veći,
Moji jadi vaji, nesmiljeni,
Kojih gorkost neda se izreći....

XXI.

Il' kad mi već neda se umrieti,
Da bi tako mir i pokoj stekô, —
Barem da sam od tebe daleko,
Da ne mogu očima te zrieti.
Il' da podjem na hadžiluk sveti, —
Ili kad bi za vremena njeko,
Biela svieta širinom potekô,
Raznimi se baveći predmeti.

Možbit da bi, *Milko*, tako vrieme
Izvidalo rane — srdca breme —
Te ja željnâ dostigô pokoja?
Možbit da bi mogô *Milko* tako
Zaboravit na tebe polahko,
Iz srdca mi slika izčezla tvoja?..

XXII.

Al' što buncam, mudrujuć od jada,
Kô da mi se umlje svo pomelo?
Kud će sjena nego kud i tielo?
Kuda suza neg na oči pada?
Kud će janje od svog rodnog stada?
Kud će voda, nego viek na vrelo?
Kud će ptica, neg kud jato cielo?
Kud li pčela, neg sred cvjetnog sáda?

Tako i ja, kud ću od tebe *Mile*?!
Pa da odem na kraj svieta svega,
Nebi mi se rane zacielile!
Srdce bi me uviek vuklo k tebi,
Kô vučeno gvoždje od gvozdotega,
Zaboravit tebe mogô nebi!...

XXIII.

Samrtnice! pjesme, što vas vadi
Vila iz mog srdca puna muke,
Kô samrtnog zadnje oporuke, —
Pre neg svrše njegovi se jadi.
Samrtnice! jadna siročadi!
Što na grobu majke u jauke
Prodirete, šireć, lomeć ruke,
S njima opet izkopat ju radi.

Samrtnice! vi ste neven-cvieće
Ah! mrtvačko. što se iz srdca moga,
Vehnućega, evo tužno kreće!
Grob zlosrećne ah! ljubavi moje,
S njime kitim plača sred groznoga,
Viek spominjuć, *Milko*, ime tvoje!...

XXIV.

Jao! *Milko* ljubljena vrh svega!
Kako ti je u tvom novom stanu?
Kako dobu probavljaš mladjanu,
Ah! u rukuh nedraga tudjega?
Kako ti je kada gledneš njega?
Da l' ti oči tad ljubavju planu?
Il' ti suze tad niz lice kanu,
Misleć na me dragâ prvašnjega?

Kako ti je, kad te on objima,
Grleć, da l' ti srdce uzplamti tada,
Il' ga biedno shvaća mraz i zima?
A kada te ljubi, da l' medeni
Med s njegovih ustah u nasladah
Piješ, ili gorki jed zeleni?

XXV.

Jao! *Milko* alem-sjaj kamenu,
Što mi obsja žića mrak tužnoga!
S kim se dičih, kano po sred svoga
Car priestolja, krunom na tjemenu.
Milko! krasan cviete u vremenu
Sretnom gojen u sred srdca môga,
Ne mirisan, ne bran od nikoga, —
Kog za ništa neb' dô u zamjenu.

Joj! sad *Milko* sveg tog nemam više!
Drugi s mojim alemom se diči!
Drugi cviet moj uzbra i miriše!
A srdašce moje ucviljeno,
Siročetu jadnom sad naliči,
Kôm njegovo *sve* jest ugrabljeno!..

XXVI.

Pukni dakle srdce pak izdahni!
Zašt' da dulje nosiš tugu kletu?
Kad tvôm neće lahkše bit teretu,
Koj' okrutno toli te izrani.
Pa da baš te kakva nada hrani,
Joj! ta tko bi tebi u svem svietu
Smilovô se jadnom siročetu,
Da postigneš nade cilj željani?!

Milka, tvoja jedinica nada
Ah! izginu! — A i baš da nije,
Sve da hoće, pomoć ti ne može; —
A sviet ovi leden ti je sada,
Svaki samo svoje Zlato grije,
A ljudi zlobni medj sobom se glože...

XXVII.

Jao! danci, duge vi godine,
U samoći biednom srdcu mômu,
Kad se nema potužit nikomu,
Da mu težki ból bar malo umine.
Pa da Bog zna kakove miline
Obsiplju vas tečaju u svomu,
Opet môm ste srdcu prejadnomu
Crni, dugi, prepuni gorčine!

Ah! bez *Milke* u vami slasti nema!
Nit utjehe, da vas njom osladi —
Nema ah! nema srdcu môm melema!
Jedva čekam, da mi sunce zajde,
Mnieć da s njim će uminut malo jadi, —
Al' i u tom nema za me vajde!

XXVIII.

Jer kad večer čarobna nastane,
Sa svojimi čari nebrojeni,
S kojimi su drugi utješeni,
Istim moje većma vriedja rane;
Čas mi srdce tad od željah plane,
Čas od gorke tuge oledeni, —
Te iz grudi od bolah stesnjeni
Uzdišući jedva biedno odahne.

A u svakom tome uzdisaju,
Ime *Milke* spominje, priziva,
Kô sirotče ime majke svoje.
Al' njegovom nema lieka vaju,
Jer ah! *Milku* tudjin sad uživa,
Tak svak' večer pàti srdce moje.

XXXIX.

Ali noći muke su najgore!
Ah! tad tonem u gorkome jadu, —
Uspomene ljubavi ne dadu
Zaspati mi, pa do rujne zore.
„Jao! *Milko*" usta plačuć sbore:
Tko sad tebe grli, ljubi mladu?
Tko sad s tebe uživa nasladu?
Kom za raskoš tvoji čari dvòre?

Joj! *Milko*, srećo nesudjena!
Gdje je *Milko* naše milovanje?!
Gdje sad s njeg slast naša preljuvena?!
Jao! sve ode s tobom bez obzira!
Ostà samo plač mi i uzdisanje,
S kog mi srdce svaku noć umira!...

XXX.

Oj! mjeseče, druže moj mileni,
I zritelju moje ah! ljubavi!
Ah! tà kako sad se sve promieni
U životu môme i naravi.
Znaš, kad si me gledô sobe u sjeni
Gdje-no kad kad s *Milkom* ja boravih,
Kad pih s njenih usni med medeni,
I okol' lierna vráta ruku savih.

A sad tvoje bliedo lice gleda,
Gdje-no drugi moju grli diku,
Srčuć s njenih usti slast vrh meda;
A joj! mene sobe u samoći
Gledaš s tog me u jadu preveliku,
Plakat, cvilit po sve drage noći!

XXXI.

Zato ne sjaj mjeseče mi bliedi,
Već se sakri tavne za oblake,
Zašt' da mene tvoje lice gledi?
Kad mi s tebe utjehe nikake.
Što viš' ono većma rane zliedi
Srdca moga bóli sred opake, —
Jer me sjeća kako njekad sjedih
S *Milkom* mojom uz tvog svjetla zrake.

Već kad predješ prieko mog prozora,
Tad sjaj opet — pak kod novog dvora
Milke postoj, u sobu sjajući;
Probudi ju iz tudjijeh ruku,
Ah! kaži joj moju velju muku,
S koje rad' nje bdijem uzdišući...

XXXII.

Oj! mjeseče, tihe noći caru!
Znaš kad sad bi najmilij' mi bio?
Kad bi sad grob hladni mene krio,
A ti nad njim sjao u bajnom čaru.
Grob moj tad bi naličio oltaru,
Srdce moje žrtvi, što nemio
Ból ljubavi kobne uništio, —
Luči vječnoj ti u bliedom žaru.

Tad bi duh moj u tebi uživo, —
To bi srdcu bila utjeha prava,
Što bih mirno u grobu počivo; —
Jer je bolje, da me zemlja ljubi,
Bolje da me grli zelen trava,
Neg što živim, *Milku* kad izgubih...

XXXIII.

Kopne snieg sa brdah i dolinah,
S njega potok umilno žubori,
Ševa pjesme glasovito ori,
Put nebeskih vijuć se visina;
Sve dolazku proljeća milinah
Raduje se, što god Višnji stvori:
Čovjek, marha, travke, crv u kori,
Sve nad zemljom i nje u dubljinah.

Samo za me sad veselja nema!
Nit će biti n proljeće milo,
Kad priroda u svem, čarom sine:
Jer se srdce moje smrti sprema,
Čar proljeća njem, je na mrtvilo, —
Ah! sve zalud *Milke* bez Jedine!

XXXIV.

Ljubičice! — prvi cviet proljetan, —
Što proljeće svietu nosiš milo,
Pozdravljam te tužan ah! i setan,
Roneć suze u tvoje miris-krilo.
Jao! gdje je oni čas presretan,
Kad me tvoje cvieće veselilo?
Kad od tebe vjenčić divno spletan,
Moje Zlato meni donosilo!

Plačuć gledam razkinut na dvoje
Vjenčić taj sad — tako njem, nalike
Razkide se milovanje moje;
Kô što su sad uvehle ljubice
Bliede, tako sad gubitkom dike,
Moje srdce vehne, bliedi lice...

XXXV.

Kad god vidim sad te na daleko,
Milko slatka, da l' znaš kako mi je?
Od željah bih čas tebi potekô,
Čas želio, da me što god skrije.
A slučajno kad te krasna néko
Skobim, — ah! tad krv mi sva uzvrije, —
Sva uzdrhćem, — tušta bih ti rekô,
A ne mogu ništ', — stid me polije...

A kada te pravoviernih u slogu
Ja u crkvi spazim, — Bože prosti! —
Tad se Bogu moliti nemogu; —
A kad vidim druga tvog uz tebe,
Mrie mi srdce, — mrie moždina u kosti, —
Sviet se vrti, — sav sam izvan sebe...

XXXVI.

Kad mi dušo, tebe tko spomene,
Da znaš *Milko*, kako mi je sada?
Ból pregorki srdcem mi zakrene, —
Prošlost živo sva mi na um pada.
Sve raskoši naše preljuvene
Uživasmo koje mi njekada,
Sad ustavše kô iz groba sjene
Okupe me, od strah strepim tada.

Suza suzu iz očih naglo stiže,
Od bóla mi stješnjuju se grudi,
Na uzdah se uzdah naglo niže;
Ne znam da l' sam u vedrom il' tami, —
Ili mrtvac medj živijem ljudi, —
Il' živ čovjek mrtvim medj sjenami? —

XXXVII.

Ne čudim se od kad što Jedinu
Izgubih te, ucviljen sam toli;
Što me radost i sav pokoj minù,
Što-no srdcem i dušom obolih; —
Što mi mladost uvehnù, uginù,
Što nebrojnih do sad suza prolih, —
I još lijem bola uz gorčinu,
Kôm ne može ništa da odoli; —

Ne čudim se, što uz vječne uzdase,
Bez da mi se išta mili sada,
Tratim plačuć dnevah i noćih čase; —
Već se čudim, čudeć krstim, divim,
Što kraj môga tolikoga jada,
Još na ovom hudom svietu živim...

XXXVIII.

Ne znam kako, al' evo je tako:
Odkad ti mi za drugoga ode,
Groblje mi je omililo jako,
Često tamo sad me noge vode.
Na njemu bih česće samcat plakô,
Tužeć moje ljuvene nezgode,
Po kîm umrie veselje mi svako,
A mač srdce na viek mi probodè.

A kad mrtca u grob prate vierni,
Nehotomce njimi se pridužim,
Godi srdcu môm taj čin čemerni;
I dok oni nariču nad grobom,
Na te *Milko* živu misleć tužim,
Te plačem kô za mrtvom za tobom...

XXXIX

Blago vami dvoje golubčadi,
Vi ljubavi prave živa slika!
Dvajuh milih dragih ljubavnika,
U ljubavi prve danci mladih. —
O! kako mi moj život se gadi,
Gledeć vas sred raskošja tolikâ,
Prosto ljubeć se bez zavidnika,
Trateć čase miloj u nasladi.

Golub oko golubice guče,
Njoj se klanja, oko nje se šeta,
Te ju s krilih grli, kljunom ljubi; —
Ah! tad srdce moje zajauče,
Sjećajuć se slične moje sreće,
Koju s *Milkom* mojom ah! izgubih! —

XL.

Oj! šamijo, svezo ti prokleta,
Što se oko *Milke* glave vije,
Vedro čelo i sjaj-kosu krije,
Koju ona njekad divno spletà.
Prem vez tvoj nje čaru tol' ne smeta,
Ali mene nesretrieka bije,
Jer razkide svez moj s njom odprije,
Pak me živa ubi u pó svieta.

Hude po teb' vezene mi grane!
Hudo po teb' cvieće s oba kraja!
Hudo bielo perje s desne strane!
Kol'ko granah i po granam' kukah,
Kol'ko listi cvjetnih, kol' perajah,
Tol'ko na mom srdcu ranah i mukah!..

XLI.

Jao! nigdje mira nać ne mogu!
Ni u noći, nit u vedrû danu, —
Ni u polju, nit u mojem stanu, —
Nit samotan, nit u družtva slogu, —
Nit čitajuć, nit moleć se Bogu, —
Niti pijuć, nit uzimljuć hranu, —
Ni u rodu, nit u svietu strànû, —
Ni u poslu, nit odmoru mnogû. —

Nit ću igda više naći mira,
Mà postigô što se nisam nadô —
Mà da slast me od svud obastira —
Mà nosio krunu od alema,
Mà car bio, sa svim svietom vladô, —
Ah! bez *Milke* mira za me nema!..

XLII.

Gdje si sanče? ponoć sati biju —
A kod mene sanka ni pokoja, —
Joj! tà oči kako da zaspiju,
Kad mi bolno srdce i duša moja.
Oko njih se uspomene viju
Sa svim žive, sred sdvojenja boja,
Nuz to oči grozne suze liju,
Usta šapću: gdje je *Milka* tvoja?!

I već poje četvrti-put pietli
A od sanka a-mà baš ni traga,
A danica već iztokom svietli; —
Jao! jao! *Milko* moja draga!
Ti odnesè noćih blage sanke,
Pa ih jadnom obrnù mi u danke!..

XLIII.

Ao! *Milko*, ah! da ne ugledah
Nikad tvoga vilinskoga lica!
Oh! da ne čuh nikad tvoih besieda,
Sličnih glasu udešenih žica!
Ah! da nikad ne okusih meda
Oh! preslatkih tvojih ruj-ustnica!
Ah! ne bih me snašla ova bieda,
Nit bih toli prolievo suzicah!

Ból moj s prve nevjerice ljube,
Kôm već biah obikô s vremenom,
Ne bi bio tol' mi od pogube;
Al' joj! ból taj što mi ti ah! dadè,
Dočim postà sada tudjom ženom,
Meni smrtne uzrokuje jade!..

XLIV.

Jao! *Milko* srdce izčupano,
Ah! iz mojih viernih ti njedara!
Jao! hrano, sunce ogrejano,
Kog za mala ja uživah žara!
Jao! *Milko* gondže procvjetano,
U razvitku kog mi mraz pohara!
Jao! hrano, blago ti čuvano,
Al' oteto silom otmičara!

Težko blagu u tudjijeh ruku —
Težkom mrazom ubitom gondžetu —
Težko danku bez svoga sunašca —
Al' joj! sto-put težju snosim muku —
Ah! osamljen u širokom svietu,
Ah! bez *Milke* i bez svog srdašca!..

XLV.

Lani došla lastavica mila,
Pak si gnjezdo vrh prozora svela,
U njem s dragim mlade izrodila,
Pak u jesen sobom ih odvela.
Ovog ljeta opet se vratila,
Te u gniezdu svom pribivat htjela,
Al' otela vrabčeva ga sila,
Zato cvilit oko njeg začela.

„Ne cvil'“ mišljah „lastavice mila!
Ti ćeš s dragim novo sazidati,
Pak će prestat sva nesreća tvoja;
Al' joj! meni otè dragu sila, —
Nikad neću sličnu njoj imati,
Pa huda mi bez nje kuća moja!“

XLVI

Oj! samoćo ti blaženstvo moje!
Dok sam *Milke* u ljubavi uživô, —
Prem samotan, rajskih u slasti plivô, —
Te u nadi čekô Zlato svoje!
Ah! kako mi sad i ime tvoje
O samoćo pusta, mrzko i krivo;
Odè sve što god sam slatkâ snivó, —
Sad se u tebi gorke misli goje. —

Odè *Milka*, umrie s njome nada!
Odè slatki nemir srdca moga!
Odè s njome veselje mi svako!
Sám ja ostah u samoći sada
Pustoj, cvileć plača sred groznoga:
„Ah! tà dokle samovat ću tako“!?...

XLVII.

Pitaj *Milko* Fruške te doline,
Što su čule uzdisanje moje;
Pitaj stabla Fruške te planine,
U koja sam rezô ime tvoje;
Pitaj *Milko* potočiće njine,
Primivše mi suze krilo u svoje;
Pitaj ptice naše okoline,
Plač u kojih miešah milo-poje;

Pitaj nebo, sunce, zrak, oblake,
Pitaj dan, noć, mjesec, zviezde sjajne,
Pitaj mjesta najpustija i polja,
Pitaj sobu moju i sokake,...
Od njih čut' ćeš ràne moje tajne,
I kakva mi bez tebe nevolja...

XLVIII

Kako ću te *Milko* zaboravit?
Kako iz srdca iztrt sliku tvoju?
Kako ću si željan mir pribavit?
Kako utješit tužnu dušu moju?
Kad će grozni plač moj se ustavit?
Kad uzdasi u svakdanjem roju?
Kad će prestat čemer srdce davit?
Kad će kraj bit môm nemilom boju?

Jao! *Milko*, nikako! nikada!
Dok ne umrem neće biti kraja, —
A i poslie ne, nad istim grobom;
Srdce u grobu trunut će s tog jada, —
Duša góre čeznut s uzdisaja', —
Dok se naviek ne sjedini stobom!..

XLIX.

Danče slavni, ti moj godovnjače!
Sladak s milih njekad uspomena —
No ne takvih sadanjeg vremena,
Gdje se pije, pjeva, buči, skače;
Tebe kite slastih spòne jače:
Kita cvieća, cjelov, ćut iskrena,
Što posveti draga mi milena,
Za kôm danas moje srdce plače...

Nje ah! nema, da mi danas dodje,
Da ponovi ćuti srdca vierna,
Da mi dan moj tako slastno prodje;
Zato samcat tužan sve uzdišem,
Dan svoj slaveć plača sred čemernâ,
Te suzami tu glasinku pišem.

L.

Ljeto prodje, ruže uvehnule,
Koje brane, a koje nebrane —
Lisće žuto njine kiti grane,
Što se oštrim trnjem odjenule.
Pogledj *Milko* ruže te razsule,
U njim' gledam ljubavi sladjane
Moje sliku i s nje gorke rane,
Što mi pokoj srdca razmetnule.

Slično ruže moje ah! ljubavi
Procvaše na brzo, samo ostà
Suho lisće i grane trnjem pune;
Da žalostne oh! ljubavi krune!
Pod kojom se sušim kô od posta,
Dočim trnje svedjer me krvavi;...

LI.

Dante slavi ime *Beatrice*,
Eleonori Tasso jadan poji,
Lauri pjeva *Petrarka* pjesmice,
Byron kazà imena draga svojih . . .
A gledj' moja slatka Jedinice!
Sred glasinka svih kolikih mojih,
U kojih te slavih i tvoje lice,
Nigdje tvoje ime baš ne stoji.

Ja to ne htjah! — bolje da ga gusta
Tama krije viek od svieta ovoga,
Moglo bi doć u pogana usta;
Bolje samo nek zabilježeno
Strune, sgine u sred srdca moga,
Nek da bude svietom odsvećeno . . .

LII.

Nu kraj sveg tog, moja krasna Vilo,
Tràjat će ti na viek uspomena,
Ma ne znao tvoga sviet imena,
Ma se ono tajne tamom krilo.
Dosta, da zna, da je uzrok bilo
Lice tvoje i dražest ljuvena,
Nove moje ljubavi plamena,
S koje stradah toli ah! nemilo . . .

Dosta će mu biti te glasinke,
Novoživke ah! i *Samrtnice*,
Što ih spjevah rad tebe Jedinke;
I kad meni već ne bude traga —
Te će viek mu govorit pjesmice:
Da si bila moja mila i draga!

LIII.

Dušo slatka, ja se već umorih
Spominjajuć svoje gorke vaje, —
Daha nemam već za uzdisaje, —
Smalaksaše duha mog napori; —
Jezik ne zna već da izgovori
To, što srdce ćuti iz potaje,
Oči više od suzah ne sjaje,
Vrelo njino tuge jad razori . . .

Misli moje sasvim su smetene,
Jedva shvâćû srdca mog tužnoga
Bóli, tuge, jade nesmiljene;
Na samrti kô čovjek ležeći
Svu moć skuplja pre rastanka svoga,
I ja ću ti još dvie do tri reći.

LIV.

Istina je, da sama sasma pao
Duhom, tielom, *Milko*, s težkâ jada,
Ne prestajuć naricat nikada,
Od kad drugi tebe mi ukrao.
Al' ne misli, da nisam imao
Sred tih jada srdačnih naslada, —
Po kîm kano s pod sniega kadkada,
Mnogi liepi cvietak mi procvao.

Pjesmom, srdce nadahnuto moje,
Snijuć tužno o zgubljenoj sreći —
Uspomeni tvojoj pjesme poje;
I prem nemam ni sreće nit blaga,
Opet sreće moj diel je najveći:
Što plačući tvoj sam pjesnik draga!

LV.

Jesi l' vid'la, *Milko* dvie zviezdice,
Kô bližance na nebu sjajući,
Kad u mah tek jedna zemlji nice
Padne iza se trag ostavljajući?
Naša slika to je, Jedinice!
Tako i ja ću pasti umirući,
Ostaviv za sobom te pjesmice,
Kô ljubavi naše trag gorući.

Ti pak kano ona zviezda sama,
Preostala na nebu sirota,
Sjati ćeš se viek u tih pjesama;
Ja ću pako jadovan umrieti, —
Al' ne sasvim, i poslje života
S tobom viek ću u piesam tih živjeti!...

LVI.

Bog zna gdje mi sudjeno je, *Mila,*
Da mi tielo u grobu počiva,
Ah! tad bi me sreća uzrećila,
Da me naše groblje to pokriva.
Ti bi tad bar česće dolazila
Na grob k meni, srdcem žalostiva,
Uzdišući tu bi suze lila;
„Jao! gdje si željo moja živa?!“

Krst bi moj ti viencem okitila,
Grob moj bujnim busjem pobusala,
A medj busje cvieće usadila.
Oh! tad bi mi jade olahkšala,
Težka zemlja lahka bi mi bila,
A duša bi pokoja dostala...

LVII.

To zgodil se, *Milko* tad milena,
Ne sadi mi na grob zlatnâ smilja,
Nit ruj-ruže, nit žutâ nevena,
Niti našeg srebrnog kovilja;
Dragoljuba ne sadi ljuvenâ,
Nit rutvice, nit miris bosilja,
Kalopera, nit ćubra zelenâ,
Ruzmarina niti karanfilja;

Već uz krst mi drvo jadikovo,
A po grobu gorko pelen cvieće,
A uz njega sadi čemeriku; —
Tako *Milko*, gorko cvieće ovo,
Bit će môje górke znak zlosreće,
I men' lovor zlosrećnom pjesniku...

LVIII.

A umriem li svietu u daleku,
Pak ti dodju crni glasi o tomu,
Molim te bar jedan-put u vieku
Ne požali doći grobu mômu;
Kano Turci što idu u Meku,
Tako i ti dodji dragû tvômu,
Nek na grobu môm ti suze teku,
Pomoliv se za mene Vječnomu.

A moj grob ćeš lasno naći draga,
Od mogile jedva bit će traga,
Po njem korov, dračje i bodljika;
Na križiću prostom čelo glave,
Bit će nadpis svjedok górke slave:
„Ovo grob je zlosrećnog pjesnika.“

LIX.

Za ljubavi vječnu uspomjenu,
Smišljam što da ostavim ti draga?
Da imadeš kakvu bar zamjenu,
Kada meni već nestane traga.
U hudome rodjen ah! vremenu,
Ostavi me sudba gola, i naga, —
Zviezda moja prvom u plamenu,
Zadje, ostah bez sreće i blaga . . .

Al' sam imô skupljih ja darova:
Srdce čisto' koje svo ti dadoh, —
S kog te pjesme iztekoše ljuvene;
Nje sad uzmi mjesto spomen-dara,
One sve su boljeg što imadoh,
Pak po njima ah! sjećaj se mene!..

LX.

Pak sad s bogom *Milko*, slatka Vilo!
Hvala tebi tvojoj na ljubavi,
Koju samnom za kratko probavi,
Joj! za kratko, al' preslatko i milo!
Jer mi u tebi svo raskošje bilo:
Sviet moj tvojih u oči modro-plavl', —
Na ruj-usnah rajski slador pravi, —
A raj isti tvoje nježno krilo! —

S bogom slastni moji vi okovi!
S bogom slatko moje uzdisanje!
S bogom slatki moji vi cjelovi!
S bogom rajsko moje milovanje!
S bogom slastno-gorki život novi!
S bogom *Milko*, vječno spominjanje!

LXI.

Al' i vami s bogom *pjesme moje!*
Što vas evo do sada izpjevah,
Dok ljubavi srdce plam razgrieva,
Dok nadjoh i zgubih Zlato svoje!
Dost' rad toga trpih nepokoje; —
Dost' rad toga suzah ja prolievah, —
Zato i s bogom sva ljubavi dievah,
U kojoj se takvi jadi goje!...

Proklet čas taj? ako bi još kada
Na ljubav me strast zanieti htjela,
Te da kakvoj dievi pjesme pojim!
Domovino! tvoja samo odsada
Ljubav moja i duha snaga ciela
Bit će skùpa sa životom mojim!!!

LXII.

Vas još molim *čitatelji mili!*
Pràma meni bud'te blage ćudi,
U ljuvenih piesam tih razsudi,
Koje-no ste do sad sve proštili;
Sve pripiš'te ćuti žarke sili,
Što mi mlade razpaljivà grudi, —
Mehkoputnoj ne pako razbludi,
S kom kô da pram mojoj ginjah Vili.

Hval'te Boga, koji nam jezik dadè,
Tol umilan, a men' srdce tako,
S kojim ono ljubko pjevat znadè,
Ja pak ćuteć visoko i pravo,
Pjet nemogah nizko il nikako,
To smislite, pak ostajte zdravo!

DODATAK GLASINKAM

SRČANICAM - SAMRTNICAM, VJENČANICAM.

LXIII. Pre rastanka.

Mišljah *Milko*, da ću pjet prestati,
Pak od gorke umoren žalosti,
Pričini mi s' na samrti ležati,
Te kô za viek s tobom se oprostih.
Hotjah „s bogom!“ pjesmicam kazati,
Što ih spjevah u spomen milosti, —
Rekoh! „s bogom! štioci umiljati,
Neodsud'te mene u naglosti!

Pa gledj, *Milko* ah! ne dugo zatim,
Opet moram da se perca latim.
Da ti pjevam pjesme nove i druge;
Nove pjesme vrela iz novoga, —
Ah! iz vrela crnjeg od prvoga,
Puna vajah, jadah, suzah, tuge! —

LXIV.

Dodje, *Milko*, glas mi iz nenada,
Da odavde jadan moram selit,
Te se s tobom tako ah! razdielit,
Pak te vidit kada il' nikada.
Joj! kako mi oto težko pada!
Ah! smrt samo sad si mogu želit,
Ona ràne mogla bi zacielit,
Koje unapred već osjećam sada;

Jer prem mi te gledat težko biše,
Tudjih u ruku, ipak ból me minù,
Kad te kadkad barem vidih draga;
Al' kol'ko će bit mi težje više,
Kad odavde odem u daljinu,
Pak od tebe ni glasa nit traga?!

LXV.

Sada daklem joj! baš od istine,
Ah! moram ti kazat: *s bogom Mila!*
Ah! ostavit moram sve miline,
Kojima si ti povodom bila.
Odputovat iz te okoline,
Koja mi je s tebe omilila,
Te sred svieta stràuoga daljine,
Ah! udaljen živit od tvog krila.

S bogom! dakle slatka Jedinice!
Nećeš više gledat moje lice,
Nećeš jao! može bit nikada!
Al' to znaj, da svieta sred dalekâ,
Misliti ću na te, pa do vieka,
A kraj toga ginuti od jada!..

LXVI.

S bogom ostaj! i ti mjesto milo, —
U koje me sudbina doniela,
Da mi budeš novog raja krilo,
Slatki spomen života mi ciela! —
Mjesto! u kôm uminù mrtvilo,
Srdca moga sjetna nevesela,
Kad mi oko prvi-put vidilo,
Dražest lica *Milke* rujno-biela.

S bogom mjesto! slatka uspomjena,
U môm srdcu viek će živit tvoja,
Makar da je jadom pomućena;
Tà u tebi Zlato mi se rodi!
U tebi planù nova ljubav moja!
Rajske danke u tebi sprovodih!

LXVII.

S bogom i ti oj! sobice moja!
Stanče slatki moga slastnâ raja!
Lúko tihâ mira i pokoja,
I ljuvenih mojih uzdisaja!
Mnogo l' putih skoro ah! bez broja,
U tebi se s *Milkom* ja sastajah, —
Stó-put više ah! tišina tvoja,
Bjaše svedok mojih gorkih vaja!

S bogom sobo! — ako uzboravi
Još u tebi tkogod, te kô meni,
Uzplamti mu srdce od ljubavi, —
Ah! sve slasti što ih ljubav spaja,
Kô ja tvojoj uživô u sjeni,
Al' ne kušô mojih gorkih vaja!..

LXVIII.

S bogom i ti bašto mila meni!
Oj! zabavo u sretnih mi dani,
Kad u tebi cvieće gojih, hránih,
Te ga *Milki* slah kô dar ljuveni.
I sjenice s bogom! ti mileni
Stanče, u kog uživah obrani,
A kad snadje jad me nenadani,
U kôm plačuć sjedjah osamljeni!

S bogom bašto! i s bogom sjenice!
S bogom drvlje, voće i stazice!
S bogom moje razno miris-cvieće!
Bog zna tko će od sad tud se šetat, — ?
Kom će voće rodit, cvieće cvjetat, — ?
... više tu uživat neće!..

LXIX.

S bogom i vi duše drage i mile,
Prijateljah i prijateljka moji',!
Što kad udes s *Milkom* me razdvoji,
Na utjehu jadnom ste mi bile.
Što ste k meni česće dolazile,
S razgovori, vaši milopoji,
Razvedriv me mojih u nepokoji,
U moje ste ràne balsam lile.

S bogom! s bogom! viek vam hvala budi,
Sličnu utjehu našli vi od Boga!
A ja viek ću nosit vas u grudi!
Nu sjet'te se i vi mene, mile,
Kad kad — prošav bar kraj dvora moga,
Šaptnuv: Njekad naš tu zivjà... —

LXX.

S bogom i ti divni *Fruške kraju*!
Stanče krasni *moje sriemske Vile*,
Zlatni rúbe mjesta moje *Mile*,
U raznom se prelivajuć sjaju...
Tu u bajnoj dóli, tu u gaju,
Tu na cvjetnom ságu šaren-svile,
Uz spiev pticah pokraj vrela žile,
Čas probavih mnogi kô u raju...

A o berbi, uspomjene slatke!
Kraj *Milke* mi uz pievku, svirku, kolo,
Bjahu danci kratki i noći kratke...
Sveg tog nestà ... samō ostaše jadi...
S bogom Fruško, gaju, ptice, dólo!
S bogom vrelo, berbo, vinogradi!

SRČANICE

SAMRTNICE—RASTANČICE

IV.

Or che lunge da me si gira il sole,
E la sua lontananza a me fa verno,
Lontan da voi, che del pianeta eterno
Immagin sete questo cor si duole,
In tenebre vivendo oscure e sole:
E non si leva mai, nè si nasconde
Si mesto il sol nell' onde,
Che non sia cinto di più fosco orrore
L' infelice mio core,
Nè si perpetui rivi han gli alti monti,
Come i duo caldi e lacrimosi fonti.

Torquato Tasso.
Canzone II.

Sjećaš li se onog jada,
Kad glas dodje iz nenada,
Kô iz vedra neba grom!
Da ja moram odlaziti,
Tebe dragu ostaviti,
I moj mili stari dom!

Spiridon Jović.

I.

Već mi nitko ne vod' tih besieda,
Da časova nema više puti',
Čovjek takvih, u kîm u naprieda
Kô budućnost svoju vidi i sluti.
Zar ja svoju onda već negledah?
Zar čas zbiljskog rastanka ne slutih?
Kad lik uzam samrtnika blieda,
Opraštah se *Milkom* vaja u ljutih?

Ah! časova takvih ima! ima!
Znak su u nam božjeg duha sveta,
Svojim prstom Bog sám piše u njima!
Osobito duh taj silno vlada,
U pjesnici, njinâ u čas poleta,
Zlo predslute il' dobro svoje tada.

II.

Novo ljeto! danče pun radosti,
Noseć svietu nove sreće i nade,
Pokapajuć prošle bóli i jade,
U neizmierno móre prošastnosti.
Vajme! meni svanù pun žalosti:
Običajne u mjesto naslade,
Kamen težki na srdce mi padè,
Pod kojeg ću stenjat viek težkosti.

Novo ljeto, ti me sa svim ubi!
Donesav mi što-no strahom čekah:
Ah! rastanak s onom koju ljubih!
Tužan plačem sada samcat zato,
Ginuć, venuć svieta sred daleka,
Jer sad posve moje izgubih Zlato!

III.

Jao! Siečnju, mjeseče ledeni!
  A bez čara ikakova mila;
  Gojiš ciću zimu u sred krila,
  Snieg, led, inje i sjever naduhveni.
Al' si stó-put crnji, gorji meni:
  Za me u tebi kobna vlada sila,
  Stó-put hudja tvoga od mrtvila, —
  Ti si meni mjesec nesmiljeni!

Ta u tebi prek-lane morade,
  Draga moja otić za nemilâ,
  Joj! na moje prevelike jade!
Pak u tebi i godine ove,
  Rastavi me s njome kobna sila,
  Joj! na moje gorke muke nove!

IV.

Možda će se tko god čudit meni,
  Što vrh Drage srdce s nova cvili,
  Koja davno u tudjoj je sili,
  I s kom sad sam na viek raztavljeni.
A ja velim: A zar uspomeni,
  Onih, što nam bjehu u žiću mili;
  Te već davno u grobu trùnu gnjili,
  Neplačemo suza nebrojeni'?

Pak kad za tim' kojih nema više,
  Srdce naše plačuć viek uzdiše,
  Za Njom kako ne bih jadan plakô?
Za Njom, što me toli silno ljubi,
  Koju toli nesretno izgubih,
  A rastavljen zgubih dobro svako?!

V.

Tà za tobom viek ću plakat *Mila*,
  Pa do zadnjeg časa žića môga!
  Ah! za ono što si ti mi bila, —
  Ah! za ljubav srdca tvog viernoga!
Pa mà da te veže s drugim sila,
  Makar lica što ne vidim tvoga,
  Opet plakat za tobom će Vila,
  Pubudjena većma s jada toga!

Vrh zlosretne naše ah! ljubavi,
  I udesa koji nas rastavi,
  Plakat viek će, mà gdje u svietu bio!
Viek ću samo oto spominjati,
  Plačuć uviek udes proklinjati,
  Ah! i smrtnom svômu na krevetu!..

VI.

Pa i sve da plakat ne bih htjeo,
  Opet moram moja Dušo mila;
  Jer od kad te drugi mi oteo,
  Od tad si mi stó-put dražja bila.
A od kad me udes hud prokleo,
  Da udaljen živim od tvog krila,
  Ljubit sam te strastnije počeo,
  Mog čeznuća neizmierna j' sila...

Sve to leži stvari u naravi:
  Uviek manje čovjek *drago* ljubi
  Posjedujuć ako ga uživa;
Al' prekine l' kób svez jim ljubavi,
  Il' ga jadan sasvim baš izgubi,
  Tad viek za njim čezne i suze liva!..

VII.

U napried sam jadan osjećao,
Ból dojdućih mojih gorkih jada,
Kad sam tužan iza ljeta mlada,
Na rastanka mog se put spremao.
Nisam srdcu čas na volju dao, —
Al' me jàči ból ah! tužnâ svladà,
Pak sam počô plakat kô nikada,
Uzdisati nisam prestat znao . . .

Srdce čas mi počè kucat jako,
A čas kano da obamrie stadè,
Te ohladni grudi u ledeni';
Tad već zgubih ja uhvanje svako,
Duh mi klonuv u zdvojenje padè,
To već zbudi čas rastanka u meni! . .

VIII.

Mišljah da ću srdce ublažit moći,
Tim, što odgodih za tri, četir dana,
Putovanje iz mog milog stana,
Gdje u slasti živjah i težkoći.
K tom se nadah, da ćeš ti mi doći,
Zadnji put još, *Milko* oželjana!
Viditi me biednika prognanâ,
Reć mi s bogom! pre neg li ću poći.

Nu što dulje kasnih stanu u svomu,
Tim ból veći osjećah svakog danka,
Nalik bja na smrt odsudjenomu;
Još viš' žalih, što ti doć ne htjedè,
Da izbjegneš valjda ból rastanka,
Il' ne dodje, što doć mi ne smjedè?

IX.

Nu môm srdcu odoljet ne mogah,
Nego skočih kô pomaman gore,
Da te vidim dodjoh ti u dvore,
Pak družini tvojoj nazvah Boga.
Al' ti ne bja iz medj družtva tvoga,
Ja donjekle miešah razgovore, —
Kad za màla vrata se otvore,
A ti dodje željo srdca moga.

Sva osupnù, kada me ugledà,
Suznih oči, a kô krpa blieda,
Drhćuć glasom jedva me pozdravi, —
Žcleć ból tvoj pred družinom mnogom,
Skrit, — na brzo odoh, rekav: s bogom!
Pak se s tobom tako ah! rastavih!

X.

Odoh jadan kô bez duše svoje!
Ostaviv te, *Milko*, uzor mio!
Bez da zadnji put sam sretan bio,
Pritisnut te ah! na srdce moje.
Odoh, bez da u krilo bih tvoje,
Ból svòj gorki u suzah izlio, —
Bez da méd bih s usnah tvojih pio, —
I bez da se duše naše spoje! —

Odoh jadan bez ljubka divana,
Bez ponove sretnih naših dana,
I ikakve bez utjehe tvoje!
Odoh s toga srdcem izkidanim,
Odoh licem rujno zaplakanim,
Uzdišuć vrh klete sudbe moje! . .

XI.

Ima l' gdjegod svietu u bielome,
Nesretnâ mi sličnâ ljubovnikâ,
Kog bja ljubav kô moja velika,
Pak se skonča meni kô biednome?!
Da zrie svoju u rukuh drugome,
Dragu — pak kraj jada da tolikâ,
Zatim snadje kòb ga prognanika,
Ne mogav se nit oprostit s njome.

Da b' za takvâ nesretnika znao,
Mojim bratom mà bih ga nazvao,
Te na bratske grudi bih mu pao;
Na njima bih plakô bez prestanka,
Spoviedajuć moju od postanka,
Ljubav, tja do čemernog rastanka.

XII.

Ali ipak moja *Milko* mila,
Kakvu, takvu utjehu imadoh,
Koju-no si ti mi ostavila,
Kad se s tobom zadnji put rastadoh;
Prem mi nisi mnogo govorila,
Ipak na svem biću tvom poznadoh,
Kraj sveg što te s drugim skapča sila —
Ipak mene da ne gubiš rado.

Ah! tà ona tvoja gorka smeća,
Živ bja znak tvog srdca me ljubeća,
Suze znaci srdca me žaleća;
A drhtanje, bliedost i múčanje,
Za sigurno dàše mi na znanje,
Da je vječno tvoje milovanje!...

XIII.

Danak danka kroz maglenu tminu,
Kišom snijeg pada na komade,
Nema sunca, da se kroz prokrade,
Vjetar vije noseć sjeverinu.
Pokrov mrtvih krije okolinu,
I baš kan' da majka narav znadè,
Za rastanka môga smrtne jade,
Kad se krenuh jadan u daljinu.

Múkom mučeć kao smrtnik bliedi,
Očij' suznih ja na koli sjedih,
Težjim srdcem od samrtne bóli, —
Ah! kol' put sam natrag se obzirô?!
Kol' uzdasah slô, kol' suzah utirô?!
Dok ne skriše brda me i dôli...

XIV.

Ako ima istine u tomu,
Što naš narod gata mili, prosti,
Da znak jeste suzah i žalosti,
Putovanje po vremenu zlomu.
Tad se mogu putovanju u mômu,
Tješit, jer za dva dnâ trpih dosti,
Praćen kišom, sniegom u obilnosti,
Tja dok cilju baš ne dodjoh svômu.

S tog bih mogô misliti za stalno,
Da j' mnogo oko zamnom zaplakalo,
Mnogo ostalo zamnom srdce žalno; —
No to znadem za sigurno, *Milko*,
Da si uzdišuć plakala ne malo,
U dan kad tvoj odputovà.... —

XV.

Tako srdcem punim gorkâ jada,
Prispjeh, *Milko*, kô prognan iz raja,
Mjesto u milo sriemskog zavičaja,
Poznato mi još od doba mlada.
Tà ni sjajnô nisam ah! nikada,
Da će isto biti stan mog vaja, —
I kolievka gorkih uzdisaja, —
Joj! i umor mojih svih naslada! —

Ta mislio nisam igda u vieku,
Da ću u mjestu dječih uspomena,
Grdnu srdcem mojim nać opreku;
Da ću stope njegdašnje mladosti —
Izgubiv te dušo premilena —
Suzam gorke natapat žalosti!...

XVI.

Kad pogledaš, *Milko*, dolie amo,
Odkud sunce iz iztoka šeta,
Smisli tad: „Moj dragi njegdje tamo,
Živi udaljen sred daleka svieta.“
Kad pogledaš, *Milko*, dolie amo,
Gdje se *Fruške* kraj gubeći spleta,
Smisli tada: „U tom dòlu tamo,
Drži udes dragog mog sapeta.“

A kad gledaš, kako u to doba,
Narav čami u mrtvilu groba,
Ah! tad *Milko* promisli u sebi:
„Tako udaljen i ja od tvog krila,
Čameć ginem vječnâ sred mrtvila, —
Samo živi misô još o tebi!“

XVII.

Moj ah! gdje si seoski živote!?
Što mom srdcu toli milo godì, —
Kad ladanjske sred tvoje milote,
Življah kano ptica u slobodi.
Kad kraj našeg naroda prostote,
Bez zamierke slatke dne sprovodih, —
Joj! tebe mi kleti udes otè,
Slast sad tvoja čemerom urodi...

Sred varoških čamim sad zidova,
Sred sebičnih varoških sinova,
Ah! bez one srdačnosti svete! —
Kužno sve od Etiket-Bontona,
U frakovah sve i pantalonah,
Ljepotice većinom kokete. —

XVIII.

Tako jadan, *Milko*, životari,
U sred svojih kano sred tudjnah,
Dragan tvoj bez ikakvih milina,
Bolan s novih rana ljućih od starih; —
Izumrli za me svi su čari —
Nema za me predmeta jedinâ,
Da ublaži mojih jed gorčina, —
Ovd' za ništo srdce mi ne mari.

Zalud ljubav otca, majke, sekah,
I svih srodnih mojih prijatelja, —
U tom svemu za me nema lieka;
Jer u jednom u daljini tamo,
Bića, cilj je svijuh mojih želja,
Ah! ta to si ti, ti Milko samo!

XIX.

Sad u vrieme ludijeh poklada,
Kad razbija sav sviet bučeć tugu,
Gledaš gósu vesela i slugu, —
Moj mi selski život na um pada:
Dievom, *Milko*, znaš! kad kano mláda,
Preobukav se, uz svoju drúgu,
U narodnog kola ogromnû krugu,
Uz gajde si igrala njekada?

Tri sam svieta ah! uživô tada,
U momaka naših i djevojaka,
Krasnih kolu u sred igrališta!
Tóg tu nema! — Ah! da ond' sam sada,
Carneval u Rimu i u Mljetakah,
Na pram toga bio bi mi ništa! —

XX.

A što ti mi, *Milko,* drag uzoru,
Radiš sad u tih veselja dani?
Da l' probavljaš čase po divani,
Pojuć, šaleć se u razgovoru?
Ili kolo u običnom dvoru,
Igraš uz sav narod razigrani?
Ili gdjekod kô i ja u strani,
Kukaš, jer te zamnom želje mòru?

Ako tužiš, hvala Zlato milo!
Ako li si vesela kô drugi,
I to prosto od meni ti bilo.
No znam da ti od srdca ne ide;
Kad znaš da ja tu živim u tugi,
I kad oči tvoje me ne vide...

XXI.

Jest! tu *Milko* u gorkome jadu
Živim, kakov nigda ne osjetih, —
Plačuć svoju dob nesretnu, mladù,
A proklinjuć udes svoj prokleti.
Osim što sam izgubio nadu,
Da ću ikad jošter te vidjeti,
K tom ah! važni razlozi nedadu
Da s čim god te dragan tvoj posieti;

Nikog tamo viernâ nemam biedan,
Kom bih želju srdca smjeo izreći,
Da ti izruči barem pozdrav jedan;
A pismo bi u zlotvorske ruke
Moglo doći, na moj jad još veći, —
S toga smišljaj moje gorke muke...

XXII.

Pak zlotvorah kô što je, da nije,
Sve da listak moje knjige biele,
Sav natopljen s mnoge suze vrele,
Milka želja moja baš dobije;
Koja korist kad što listak krije,
Što su vrste s pismeni doniele,
Što se tuže, što li žarko žele,
Jao! *Milka* ne zna da proštie.

Kô ljubica skromna u dubravi,
Bez da čija plemeni ju ruka,
Do onog što prima od naravi, —
Tako *Milka* sred majčina krila
Odrasla mi, višeg bez nauka,
Učiona u mjestu ne bila.

XXIII

Koli *Milko* žalim radi toga,
Toliko se stidim mnogo više,
Što većina prostâ roda moga,
Ne zna knjige, kamo l' što da piše.
Zato već je propatio mnoga, —
Zato svaki vjetar s njime niše, —
Zato cilja još ne pozna svoga, —
Samosviesti duhom još ne diše.

Avaj! rode, kog da za to krivim?
Il' tvoj nemar, ili sudbu kletu,
Hteću viek da mrtvac si medj živim —
Zalud rode imenom si slavan,
Dok neobljubiš knjigu, s njom prosvjetu,
Život tvoj će uviek bit kukavan.

XXIV.

K tom, u tebi, jošte, rode mio,
Crno, kleto, njetko sjeme sije,
Što po tebe ubitačno klije,
S tog to nisi, što si njekoč bio...
Slavu tvoju grob je hladan skrio,
Medjusobna *mržnja* krv ti pije,
Nesloga te nemilice bije,
Prieći da bi gore se uzvio...

Avaj! rode, već je skrajno doba
Osviestit se, ljubit brata svoga,
Staru slavu uzkrisit iz groba!
To da bude, velje ah! radosti,
Pa mà živ ja ne dočekô toga,
Uzigrale bi mi u grobu kosti...

XXV.

Od visokih okružen brdina,
Kano sužanj u tavnice hladu,
Ginem, i od njinih svih milina,
Ovdje nemam nikakvu nasladu.
Jer pogledat njinih od visina,
Tam ne mogu ka jugo-zapadu,
Gdje mi živiš Željo ti jedina,
Da odolim tako gorkom jadu.

No, kad s tog mi ból ljut srdce svlada,
Kô gazela uzletim lagana,
Na najvišji njihov vršak tada:
Uprem pogled k tebi u daljinu,
Širim ruke od srdca te željana, —
E da bóli malo mi uminu.

XXVI.

Al' dva ipak, proti običaju,
Imam *Milko*, prijatelja mila,
Oni za sve moje tajne znaju,
Te ih nose u sred viernâ krila.
Viek su niemi, ništa ne izdaju,
Što god grúd jim moja povjerila,
Prem se nikad samnom ne sastaju,
Nit me s njima kòb kad sastavila.

Znam da, *Milko*, goriš sad u želji,
Znat, koji su oti čudni, tajni,
Niemi, vierni moji prijatelji?
Čuj, prvi je: *Žarko to sunašce!*
Drugi: *brat mu mjesec blièdo-sjajni!*
Njima svoje povjerih srdašce.

XXVII

Al' sam našô još si i sestricah,
Milko, mnogo, ne znam jim ni broja,
Malušasta do duše su stroja,
Al' čarobnâ, uzoritâ lica.
Viš' neg ljubi drúgu drugarica,
Njih sad ljubi tužna duša moja,
U njih traži utjehe, pokoja,
Tužeć svoje jade jim jadnica.

Nisu one kô što druge žene,
U čuvenih tajna prolivene,
Već ih vierno kriju u svom skutu.
Znaš li *Milko*, tko su te sestrice?
To su sjajne po nebu zviezdice,
One sad me tješe u jadu ljutû...

XXVIII.

Sunce žarko! blagi božji stvore,
Prijatelju ti moj vedrih u dani!
Klanjam ti se sad kô Indijani,
Kad te izšetat vidim krila iz zore.
A što više nebu pod prostore,
Jezdiš tamo pram zapada strani, —
Tim sam većma od željah užgani,
Poletio mà bih k tebi gore.

Pak da i ja u družtvu se tvomu,
Šetam, da mi ledno se ugriva,
Srdce, od tvog ognjenoga žara;
A kad dodjem vrh mjesta u komu,
Milka moja tugujuć pribiva,
Tad ne marim, snašla kòb me *Ikara*...

XXIX.

Tamburicu, *Milko*, znaš, malenu,
Koja često srdce mi razgali,
Uz nju pojuć u ljuvenoj šali,
Razbio sam stiencu o kamenu.
Javor-gusle, zabavu milenu,
Predjah djela uz koje slavih, hvalih,
Ja ih, *Milko*, nemilice spalih,
Nestadè ih žarkom u plamenu.

A što će mi tamburica jasna?
A što će mi gusle javoròve?
Što će svirka, pievka zvučna, glasna?
Kad mi rod moj sad tudjinci tlače, —
Željni spet ga svoje u okove, —
I kad srdce za tobom mi plače!..

XXX.

Premda, *Milko*, divni moj uzore,
Kleti udes nas ne na daleko,
Tol' rastavi, da bih jadan rekô:
Sad nas daljno dieli kopno i móre;
Odoh s' lievog kraja Fruške gore,
Ostaviv te, ondje ga presjekoh,
Te na desni amo dolie prieko,
Dodjoh u svog zavičaja dvore.

Ipak *Milko*, kraj sve te bližine,
Što ju možeš preć za dan sred ljeta,
Od željah mi srdce moje gine;
Te viek mi se u mom gorkom vaju,
Čini, kano da smo na tog svieta,
Ti na jednom, ja na drugom kraju...

XXXI.

Da znaš kako mi te željom žudi,
Srdce, *Milko*, te se razdragalo,
Koju spomen slastih u njem budi,
Što ih njekad s tobom uživalo,
Pak tad, da ga vidiš kako u grudi,
Joj! zaplače kao diete malo,
Spoznav da mu od jada kòb dosudi,
Umriet, s tog što s tobom se razstalo.

Ah! tad, *Milko*, slatki moj uzore,
Željom želim lahka krila sebi,
Ah! da mogu doletiti k tebi,
I kô ljudi što o *Napulju* sbore,
Ah! da mogu samo te vidjeti,
Pak ne marim mahom tad umrieti!..

XXXII.

Joj! da vidiš sad mi *Milko* lice,
S njeg sčeznuše svi mili ti čari,
Tuga na njem pečat svoj udari,
Bez ikakve ah od nade klice.
Oči upàle, mutne, bez iskrice,
Joj! i jedne od predjašnje žari, —
Lice bliedo, bórno kô kad spàri,
Mraz proljetne rumene ružice.

A da ti je u grud zavirit dano,
Vidit u njoj srdce poharano,
Slično ostavšoj na sgarištu kući: —
Vjeruj, *Milko*, rekła bi plačući:
Joj to nije tielo dragâ moga,
Već sjen samo tiela njegovoga.

XXXIII.

Jao! gdje ste vi premili danci,
Čar proljetnih mojih mladih lieta?
Jao! gdje ste slatki vi sastanci?
A to tvojih *Milko* od posieta.
Kad ja tvojih slatkih na ustanci,
Visjah, pčela kô vrh medna cvieta, —
Ti me pak u tvog naručja lanci
Prečarobnih držaše sapetâ!..

Jao! odè sve kô mili sanak!
Kraj učini svemu naš rastanak,
Joj! kobnoga novog tog godišta...
Ah! od svega našeg uživanja,
Do tužnoga, *Milko,* spominjanja,
Ah! ne ostà ništa, ništa, ništa!..

XXXIV.

Sječaš li se pjesme koju ràda,
Dievom pjevà ti večera svakâ:
„Tavna noći puna ti si mraka,
Još punije srdce moje jada!“
Zar s njom nisi već slutila tada,
Milko, na me huda nesretnjaka,
Što kraj tebe često gorko plakà,
Kad ti postà jao! tudja mláda?!

Jest! jest *Milko*, moj izgubljen raju,
Ta ti mila pjesma slutnjom bjaše,
Ah! zlosrećne te ljubavi naše!
Ja odavde sad u gorkom vaju,
Odpievam ti čim svedj suze teku:
„Jedno drago i to na daleku!“

XXXV.

Milko! dušo samnom rastavljena!
  Znaj da nema ni jednoga dana, —
  Nema sata, časa, oka trena, —
  Nema noći, nema sna laganâ, —
Nema posla, mà kol' zapletenâ, —
  Nema mjesta, nema onog stana, —
  Nema doba mà kol' raztrešenâ, —
  Nema družtva mà kol' izabranâ, —

Riećju: Nema okolnosti onih,
  U kîm i kad slatka dušo ne bih,
  Ja udaljen mislio o tebi!
Kô topljenik što u vodi toni,
  Tako um moj u snu i na javi,
  Viek se u misli o tebi *Milko* davi!..

XXXVI.

A misliš li i ti kad o meni?
  Da l' čas koji tvojoj u samoći,
  Bilo danju il' u tihoj noći,
  Da l' posvetiš mojoj uspomeni?
Da li lik moj tebi tol' ljuveni,
  Kad uztrepti iz pred tvoji oči?
  Da l' uzdahneš srdca u težkoći,
  Kadgod, jer smo dušo rastavljeni?

Ponavljaš li svojoj u pameti,
  Ah! sve one ljubavi nam danke,
  I preslatke naše sve sastanke?
Da l' ti srdce od željah poleti,
  K meni amo u daljinu doli,
  Željno odkrit svoje ljute boli?..

XXXVII.

A kad prodješ pokraj dvora moga,
  Kako ti je? — pošav k svojoj Neni, —
  Na prozoru ne vidiš nikoga,
  Nit zimzelen po njem izpleteni, —
Nit ružicu cvieća mjesečnoga,
  Nit karanfilj rujni i šareni, —
  Kojih cviet bja ures čara tvoga,
  Na grud il' medj pletke zadjeveni...

Da l' ti onda tuga srdce stegne?
  Da l' zasuziš onda ljutâ od jada?
  Da l' uzdasah roj ti grud napregne?
Pomisliš li na me tad svog dragâ,
  I na cvieće kîm se kiti rada?
  Od čeg sveg sad ni glasa ni traga...

XXXVIII.

Njekoj dan mi njetko pripoviedà,
  Da u mjestu gdje mi živiš *Mila*,
  Glas je pukô: da mi j' pokosila,
  Nit mog žića suha smrt i blieda.
Da mi te je tad gdje iz zasiedah,
  Bilo zrjet kad viest si tu dobila,
  Kako tad si tajno suze lila,
  Kakvih li si vodila besieda?..

Naši kažu: da se tad produži,
  Onom život o kom se razpruži,
  Glas takovi ne istin u sebi;
A ja velim: kamo moje sreće —
  Jer bez tebe pól mrtav sam veće, —
  Da je istin, bar viš' plakô ne bih...

XXXIX.

Opet *Milko* proljeće se javlja,
Majka narav iz svog sna se kreće,
Kliju travke i pùpa drveće,
Sve se novim čarom već ponavlja:
Lastavica proljeće pozdravlja,
Svud proljetno voni miris cvieće,
Po poljanah leptir volno lieće,
Ševa pjesmom tvorca svog pozdravlja;

Zúče pčele, skaču janci mladi,
Kúkci plaze željni sunca žara,
Ratar vesô u svom polju radi; —
Samo tužan ja u sobi sjedim,
U proljeću nema za me čara,
Jer za tobom tužim, ginem, bliedim!..

XL.

Ljubičice, proljeća sestrice!
Zalud cvateš, kad za te ne hajem,
Nit te berem, nit te komu dajem,
Kad mi nema *Milke*, Jedinice.
Od kad njeno već ne gledam lice,
U žalosti žića danke trajem,
Viek uzdišuć plačem, cvilim, kajem,
Te plačući pišem te pjesmice.

Kô ožujskog što-no žar sunašca,
Tebe cvjetat iz zemljice búdi,
Tako ból te pjesme 'z mog srdašca.
Ti jedanput cvateš svakog ljeta,
Al' moj ból mi viekom cicpa grudi,
Nit će minut dok ne minem s' svieta...

XLI.

Nema tebe, *Milko*, kô njekada,
Da doneseš struk mi ljubičice,
Struk zumbulja iz tvog malog sáda,
Kukurieka bližnje iz gorice;
Nema tebe, da kad s poljskog ráda,
Podješ doma moje kraj sobice,
Da mi prozor tajno okitiš tada,
Liepim strúčkom proljetne gjurgjice;

Nema tebe, nema ni proljeća!
Nema tebe, pa nema ni cvieća!
Pak baš za to ni ne treba meni;
Drugi cvieće nek beru, mirišu,
Što za dragom ne plaču, ne uzdišu,
I što nisu kô ja rastavljeni...

XLII.

Nit pastira vidim tu mladjana,
Stado tjerat prije sunca žara,
Nit ga čujem, kada se odmara,
Pjevat, svirat vrela kraj ladjana. —
Nit tu vidim umilnoga stana,
Nit stanarke vriedne, nit stanara, —
Nit tu čujem poslena ratara,
Gdje „Oj!“ pojuć ore cielog dana. —

Nit tu vidim krasne dieve i mláde,
Za uglede kano nagizdane, —
Nosit jutrom ručak za orače; —
Kô što tebe gledah moje lâne!
Svega toga ovdje neimade!
S tog mi *Milko* srdce viekom plače...

XLIII.

Nit tu vidim skute nit rukave,
Oj! misirske, snježne i tanane,
Po njim' razplet il od Srme grane,
Il' vunice rujne vez i plave.
Tu ne vidim smilje čelo glave,
Ni dukate, nit koral gjerdane,
Nit tkanice šareno odtkane, —
Riečju: nema naše tu oprave!

Tu s našinkam tudja vlada moda,
Tudjim perjem tu se kiti svaka,
Kano ona u basnami svraka;
Kô što pùran naduht šušteć hoda,
Tako reifrok šušteć mete tarac,
Spolja gladac . . . .

XLIV.

Kad nedelja il' svetak osvane,
Tad po pódne moj se duh prestavi,
Tam, gdje ti si *Milko* moje làne,
Željan vesô čas da ond' probavi.
Gledam tada ondje nagizdane,
Momke, dieve, snaše u svoj slavi, —
Svirkom gajdah, srdcem razdragane,
Kolom vijuć slatkoj u zabavi.

Slušam proste naše pjesme one,
Ali pune ćuti i milopoja,
Što ih dieve pjevaju bez broja;
I čim duh mi u toj slasti tone,
Misleć ondje kô pre da uživam,
A ja jadan ovdje suze livam . . .

XLV.

Njekoj dan u gradskome salonu,
Biah, *Milko*, nagledah se čuda;
Mà mi pamet stadè kano luda,
Ples gledajuć i svetinu onu.
U Frankfurtu, Parisu l' Londonu,
Da l' sam? pitah sebe motreć svuda,
Il' je moja prostačka razsuda,
Nema pojma o Etiket, bon-tonu?

Trom se Deŭtsch i mahnit Walzer pleše,
Vijore se repovi frakovah,
Nadižu sa grdne krinoline;
Svirka prestà, — tad se švabski kreše,
Mà utekoh, uzdahnuvši ova:
Jao! jadne moje domovine!

XLVI.

Dà, dà jadne, *Milko*, domovine,
U kojoj su takve mi zabave;
Gdje su mrzke narodne oprave,
A milije nagrde tudjine;
Gdje se gaze narodne svojine,
Amaneti naše majke Slave,
Naše igre i liepe i zdrave,
I naš jezik rajske pun miline.

Sinci! dok sve to ne obljubite,
Trutovi ste u košnici roda,
Nedostojni imena babajke . . .
Ženske! bez tog svu cienu gubite,
Ostat će te lutke tudjih moda,
Nikad kćeri roda, nikad majke . .

XLVII.

Lastavice, proljeća vjestnice!
Što-no dodje iz umilna juga,
Te mi pjevaš na oru pjesmice,
A joj! ne znaš da me ubi tuga.
Ah! kaži mi po Bogu sestrice!
Da l' proleti letom puta dùgâ,
Tam' kroz mjesto Fruške kraj gorice,
Gdje mog srdca živi pòla druga?

Ah! kaži mi jesi l' ju vidila?
Je li živa, zdrava i vesela?
Je si l' od nje pozdrav mi doniela?
Što? ti mučiš? lastavice mila?
Pak odleti? — bez srdca i ćuti . . .
Ah' da l' to na dobro il' zlo sluti? . .

XLVIII.

Oj! sunašce, dnevni prijatelje!
Što svud gledaš za vedroga danka,
Ah! da možeš utišat mi želje,
Reć mi: što sad radi *Milovanka*?
Da l' sad prede sa šarene prelje?
Ili tka već ranâ od uranka?
Il' u bašti sadi cvieće, zelje?
Il' vrh platna zlatom veze tankâ?

Il' rukave šije ili skute?
Il' razpliće, il' tiftikom šara?
Il' prišiva uz véz pulke žute?
Il' redujuć užinu pripravlja?
Ili vodu nosi sa bunara?
Il' u družtvu gdjegod se zabavlja?

XLIX.

Ah! kaži joj sunce žarko i milo,
Želje srdca; — Majka joj vesela! —
Ne kidalo joj se što-no prela,
Tanko pak kô paučina bilo!
Nezamrsno kô svila se vilo,
Kad odtkala zdrava poponiela!
A što vezla i što-no razplela,
Za tim svako oko zavidilo.

Cvieće joj se primilo veselo,
Kitila se s njime ljeto cielo,
I u zimi njojzi ne uvehlo!
Užina joj na zdravljice bila!
Bunar-voda žedj joj zagasila!
U družtvu se slatko veselila!

L.

Oj! mjeseče noćni moj prijane!
Moj tajniče i moj razgovore!
Kada su mi noći bezsanane,
U kîm misli zdvojenjem se bòre;
Kad postelje ležim sred mehkane,
Kô sred stienjah tvrdâ Fruške gore,
Kad se jadan vrtim na sve strane,
Pa dočekam budan rujne zore.

Kada sto-put zovnem „*Milko*“ ime,
Te duboko uzdahnem za njime,
Čim mi jastuk orose suzice;
A ti kô dieleć jad moj mene glediš,
Čas se skriješ, čas sav mi prebliediš,
Kô što j' moje s jada bliedo lice . . .

LI

A kada me toli izmučenâ,
Zorom kadkad tihi sanak svlada,
Mišlju o *Milki* mašta uzpaljena,
Za čas bitnost nadomjesti tada;
U snu tebe vidim ah! milena,
Čim me burna raskoš sveg popâda, —
Zagrlim te željah od plamena,
I mriem múčeć tvojih u naslada . . .

Pak u otoj slasti rajskâ sanka,
Trenutci mi čine se godine,
Kojim nema svrhe ni prestanka;
Blažen tad sam sanku u svojemu,
Sav opojen tvoje od miline, —
Sviet je ništo, i sve što je u njemu . . .

LII.

Al' za màla ta slast moja traje,
Trgnem li se, te san lažan mine,
Zriem gdje lik tvoj bježi u daljine,
Iz naručja môga, te nestaje.
Ah! u ljute tad prodirem vaje,
Te uzdišem srdca iz dubljine,
Šireć ruke za njim u širine,
Htieć ga uhitit prazne u naručaje.

Al' sve zalud! on nestà kô sjena, —
Zalud plačem, zovem bez prestanka,
Zalud širim za njim prazne ruke.
Odtud sudi *Milko* premilena,
Kakove su poslie takvog sanka,
Moje težke i čemerne muke . . .

LIII.

Oj! mjeseče tako ti svjetila,
Kojim vidiš sve što noću biva,
Kaž' mi da l' je moja želja živa,
Kad noć koju kô ja propatila?
Kad je sama, da l' je pomislila
Na me, željeć mene žalostiva?
Te mučeć se, s jada nesnosljivâ,
Tamo, amo po krevetu vila?

Da l' spomenù često ime moje?
Da l' potuži tebi jade svoje?
Da li zamnom iz dna srdca uzdahnù?
Da li koju biser-suzu proli
Želje od žarke i od težke bóli?
I da l' njoj kad u tom dan osvanù?

LIV.

Oj! mjeseče, ti moj noćni brate!
Blago tebi svud na putu tvôme;
Bar svud gledaš svietu po bielome,
Kad oblaci vid ti ne uzkrate.
Čudne sreće moj mjeseče za te,
Nikad nisi putovanju u svôme,
Sám, jer svud po nebu te modrome,
Oj! nebrojne sjajne zviezde prate.

Al' joj! meni moja huda soba,
Jeste živa slika tavna groba,
Iz nje pozriet ne mogu nikamo;
K tomu samcat bez ikog sred svieta,
Bez kučeta pa i bez mačeta,
Moji jadi samnom viek su samo . . .

LV.

Koliko sam putah *Milko* hrano,
Pomislio o tebi doba u svako, —
Koli put sam za tobom uzdahnô,
Danju, noću, glasno i polahko, —
Koli put sam sav od željah planô, —
Koli put za tobom gorko plakô, —
Koli put u srdcu ginô, sahnô, —
Koli put te spominjò svakako. —

Koliko je bilo od tog časa —
Mislih, željah, suzah i uzdasah,
Sve rad tebe *Milko* željo moja;
Da sad imam blago toga broja,
Bez tebe bi opet bio draga,
Ah! sirota huda, gola, naga!..

LVI.

Medj težkoćam svima što ih daje,
Ah! nesretna ljubav srdcim dvama,
Kano što su: ból kad se rastaje,
Pak ostanu dragi i draga sama.
K tomu dodaj: gorki jad i vaje,
Tugu s koje zastre srdca tama,
Pak nebrojne suze, uzdisaje,
Nemir vječni od čeznuća plama;

K tomu jošte: noći bez sanakah,
Viek bježanje ljudskih sastanaka,
Zazivanje vječno smrti prieke; —
Medj svim tiem jest najtežja uvieke:
Zaboravit svoje drago i milo,
Koje njekad ljubljeno je bilo...

LVII.

Hà! gledj' u one kô u moje *Mile*
Čelo vedro poput neba čista!
Pa gledj' baš i kosa smedja, ista,
Mehka kano pavuljice od svile!
Gledj' u ove kô kod nje nadkrile
Obrvice, kan-da ih Rafael kistà,
Oči modre, s kojih živ plâm blista,
Sa pogledi čarobnice Vile!

Gledj' u ote ustana rumenih
Sa potezi oni slatkâ čara,
Kad se smieši isto kô u njenih!
Čuj u one istog *Milke* glasa!
Uzvišenih gledj u te njedara!
A u ove istog struka, stasa!

LVIII.

Tako kliknem, kad kod ljepotica
Pojedinih, *Milko*, pojedine
Samo spazim dražesti miline,
Slične čaru tvoga krasnâ lica.
S uspomene rosa od suzicah
Mà u tavnih oči mi zasine,
Pak uzdahnem srdca iz dubljine,
Protrnuv od glave do peticah.

Al' jedno-lik na ni jednoj našô
Nisam još od svih skûpa spojenih,
Kô u tebe, čara i milina;
Pak i da bih po svem svietu zašô,
Nać ga neću; jer tol ukrašeni
Samo, *Milko*, tvoj je lik, Jedina!

LIX.

Prodjoh i ja nješto bielâ svieta,
Nagledah se prirodnih milina,
Veljih gorah, umilnih dolina,
Okićenih raznâ od miris-cvieta.
Italijom takodjer prošetah,
Što-no vele, da je baš jedina,
Raj zemaljski, rad svojih plodina,
Milja, zraka, neba, vječnâ ljeta.

Al' kô, *Milko*, što priroda spoji,
Sve u tebe čare puni krili,
Tako nad svim liep je *Sriem* naš mili!
Tko o tome smje još da podvoji?
Kad Rimljani to su pripoznali,
I raskošjem svojim ga prozvali.

LX.

Oj! sunašce, dnevni moj prijane,
Ah! uztegni žarku jàru tvoju,
Zar ne vidiš *Milku* dragu moju,
Gdje u polju radeć trati dane?
Ne sjaj žarko, da joj težki odlane
Posô poljski, da ne gine u znoju,
A plandujuć slatku u pokoju,
Da mi lahka novom poslu ustane.

Ako sunce slušalo me ne bi,
Tad vas molim, modre vas oblake,
Da mu česće vi zastriete zrake;
K tom vjetriću još se molim tebi,
I ti uz njih tiho vàs dan hladi,
Da mi moje Zlato lahkše radi...

LXI.

Sad kad polja vrve od poslenikah,
Žeteocah spòla od obojâ,
Kad sve ori od piesam naših „*Oja!*“
Te se radeć sbija šala, vika;
Mislim tužan, što mi radi dika?
O zaisto njoj kraj truda, znoja,
Nij' do šale, ni do milopoja,
Kad pomisli na me nevoljnika.

Ak' baš pjeva, to tu pjesmu pjeva:
„*Blago tebi žarko ti sunašce!*
Svuda hodiš, pozdrav' mi srdašce!“
Ili onu, dočim suze lieva:
„*Žarko sunce na visoko ti si!*
Drago moje na daleko mi si!“

LXII.

Kad pogledneš, *Milko*, ránu u zoru,
Sve se blistat rosnih od kapljica,
Smisli: toli svakdan slično móru,
Tebe radi prolievam suzicah. —
A kad čuješ jutrom zelen-goru,
Svu odječat raznâ od poja pticah,
Smisli: toli tužnom u odmoru
Svôm ti svakdan odpjevam pjesmicah. —

Kad zrieš sunce i oblake plave,
Od istoka ić do jug-zapada,
Znaj, da od mene nose ti pozdrave. —
A kad vjetrić umilno te hladi,
Znaj, da uzdasi môga gorkâ jada,
Smiešani su s njime tebe radi...

LXIII.

Upućenja božjeg uspomeni,
Kad u večer pozdrav *Gospi* zvoni,
Sklopim ruke i ja kô maleni,
Al' me ipak misô k tebi goni.
Tad te gledam sobe u tvoje sjeni,
Kako duh tvoj u molitvi toni,
Klečiš očij k nebu uznešenih,
Uzdišući, prilična Madoni.

Ah! tà moli *Milko!* moli Boga,
Molba tvoja Bogu doprt mora,
I doniet ti utjehu ozgora;
Al' moli se i za me prognanoga,
Da Bog željni mir mi i pokoj dade,
Il' prekine što pre smrću jade.

LXIV.

Moli, *Milko*, vrućimi uzdasi,
I za boljak mile domovine,
Da joj Višnji krst zlosreće skine,
S kôga joj se lice suzam kvasi...
Da nesloge u njoj plam ugasi,
Čem se smeju dušmani tudjine, —
Da slobode sunašce joj sine,
I prosvjeta da ju svu ukrasi.

Moli, Milko, za sve te vrline,
Što nam rod naš od postanka diče,
Da ga Višnji u njima ukriepi;
Da se svojim mánam svim izvine,
Da sve boljim naraštajem niče,
A za tudjim nigda da ne hlepi...

LXV.

Lasto! evo Male Gospojine,
Ti se spremaš već u juga strane,
Ah! kako mi srdce s toga sahne,
Željno s tobom poć u te krajine;
Jer ne može *Milku* da prebrine,
I s njom dane slastno uživane, —
Pak je rad da rastančice ràne,
Ból, nju vidiv malo odumine.

Al' jer želim posve nemogućа,
Neprestanog goruć od čeznuća,
S tog pak živuć viek u nepokoju, —
Zato molim tebe lastavice,
Zaklinjuć te po Bogu sestrice,
Uslišaj mi barem molbu moju:

LXVI.

Nebrojeno *Milku* mi pozdravi,
Njoj cjelova odnes' nebrojenih, —
Reci: viek da lik njen preljuveni,
Bit će uzor srdca môg ljubavi.
Reci: da će viek mi iz oči plavih,
Suze teći, što smo rastavljeni, —
Da će živit mojoj u spomeni,
Dok sa zemljom smrt me ne sastavi.

Al' pozdrav' mi i *narod sav na jugu,*
Koji u njoj ljubim, grlim žarko,
Jer je sav mi srdcu môm prirastô;
Bog snimio svaku s njega tugu, —
Viek ga sunce ogrievalo jarko, —
Pak sad s bogom! sretno! mila lasto!

LXVII.

No! što kasniš lastavice mila,
Te neprhneš širom svieta bielâ?
Nije l' s tobom skùp tvôg jata ciela?
Mnogo l' moja naloži ti Vila?
Ili si se jadom razžalila,
Vrh mog stanja crnâ, neveselâ?
Il' kô da bi posljednji put htjela,
Još me vidit pre neg rastreš krila?

To! to bit će uzrok tvog postatka;
Pravo misliš, — jer ból što me muči —
Do tvôg neću preboljet povratka; —
Al' to samo što-no ti kazivah,
Milki i môm rodu izporuči,
Pak mà poslie ne našla me živâ...

LXVIII.

„Hajd' u berbu!“ zvà me drug moj juče,
„Tam će biti krasnâ družtva kita,
Bit ćevapa, vina, raznih pita,
Gajde i mnogo po izboru lùče.“
Idi, rekoh, tam me ništ ne vuče,
Moja duša tog mi je već sita, —
Prošlo vrieme, kad se rado skitah, —
Što ću tam, kad srdce mi jauče:

Na što Ranka, Dinka, Slankamenka,
Smederevka, Skadarkom ujedno,
Tamjanika, Drienak, Radovenka?
Kad u berbi nema moje *Željke!*
Drugi bere moje grožđje medno,
Men' ostavlja kisô greš, peteljke...

LXIX.

Vinogradi moji premileni!
Po Fruškoj kô biser nanizani,
U kîm rodi onaj tok medeni,
Što je širom svieta svud poznani.
Berba vaša mojoj u spomeni,
Živiti će dok mi teku dani,
Sa časovi oni preljuveni,
Ah! u istoj s *Milkom* uživani!

Bog nit mrazom, nit ledom vas tuko,
Ród vam uviek preobilan bio,
A s tim berba slavna i vesela!
Onom pako, što-no se uvuko —
Berbu drži bez da je radio, —
E dà Bog da berba mu presjela!...

LXX.

Gdje si ljetno krasno miris-cvieće,
Što si svud tvoj miris rasipalo?
Jao! ti si svo mi već procvalo,
Nema te, da tko si vienac spleće. —
Gdje je lisće tvoje oj! drvеće,
Što je tebi ures sav davalo?
Žuto leži na zemljicu spàlo,
Nitko više pod tobom ne šeće. —

Jao! gdje ste vi vesele ptice?
Vi odoste tamo blagom jugu,
Umuknuše vaše te pjesmice.
Čar prirode ode sav kud kamo,
A tiem zimnu navješćuje tugu,
Babje ljeto vidiš letit samo...

LXXI.

A joj! gdje si ti ljubavi moja?!
Davno l' sam te sahranio veće, —
U grobu mi truneš bez pokoja, —
Uspomena kosti ti premeće.
Pjet' će opet ptice u sred hvojah,
U proljeće cvast će opet cvieće,
Al' ljubavi žar i raskoš tvoja,
Nigda iz groba više skrsnut neće! —

Grob tvoj pusti trnje je pokrilo,
A po trnju kano ures hudi,
Babino se ljeto svud obvilo;
Golo trnje po njem razastrieto,
To su jadi što mi deru grudi,
Te pak pjesme babino su ljeto. —

LXXII.

Gdje si, *Milko*, sunce srdca moga?!
Što mi sinu u noći mog života,
Kad ostavljen živih kô sirota —
Ogriejav me žarom plama tvoga!
Ti izćeznù neba sa modroga,
Gusti oblak tebe mi zamotà, —
Liši srdce slastnih svih milota,
Te sad drhće studa od sjevernoga.

Danju, noću, viekom moje nebo,
Svo omrklo s guste oblačine —
A od zime sav sam već ozebo. —
Srodni juže! — sila tvoja gdie je?!
Ah! digni se! — da mi sunce sine, —
Da mi dah tvoj srdce ledno ogreje! —

LXXIII.

Smišljam, *Milko*, svojoj u pameti:
Kako živiš kod tvog nesudjenâ?
Zlo sigurno, — kad si sastavljena,
S tim, kog nigda nemožeš voljeti...
Zriem ga u duhu, kako ti se prieti,
Što si tužna, plačna, zamišljena,
Neukazujuć viek mu se milena, —
S tog ga čujem vikat, psovat, kleti.

Gledam kako goni te nevinu,
Tlači, smatra kô robinju svoju,
Ne pušta te ni ič u rodbinu; —
Sluti uviek na ašikovanje,
Pazi viek na svaku stòpu tvoju, —
Kô da tiem se budi milovanje...

LXXIV.

Jao! *Milko,* sinja kukavice!
Što mi tako nemilostno stradà, —
Jao! moja gorka mučenice!
Trpeć množtvo patnjah, mukah, jadah! —
Joj! kako ti mora vehnut lice?!
Kako l' kuneš ljeta svoja mlada?!
Što te drug tvoj tlači nemilice,
Premda s tvoga ponosi se ráda...

Al' strpi se! — valjda će se njemu
Skoro smrknut', dočim bjesni tako,
A teb' svanut', — *Bog još živi stari!* —
K tôm znaj, jad tvoj da dielim u svemu
S tobom, moleć Boga sve jednako:
„Ah! razpari, tko za kog ne mari!“

LXXV.

Jao! vlási u vienčac svijene,
Ah! sa glave moje drage i mile!
Joj! košulje tkane i vezene,
Što su njene ruke mi sašile!
Joj! otarci od plavo-crvene,
Predje utkani i od Srme i svile!
Jao! vrpce krasno razpletene,
Što su njekoč sav moj ures bile!

Jao! moje ti zlaćano smilje!
Suhi ćubre, metvico, bosilje!
Što mi *Milka* sve kô dar ostavi;
Sad jedine vi ste uspomene,
I ostanci sami moje i njene,
Ah! zlosretne i čemerne ljubavi!. .

LXXVI.

Cvileć s dugâ s tebe, *Milko*, jada,
Posestrio sam se i sa smrti,
Da mi srdce što pre teret sprti,
I sred grobnâ odpočine hlada.
Ne plašim se nje, jer dost' već stradah,
Sudba cvietak vieka môga skrti,
I jošter se oko njega vrti,
Pa što visi neka i odpada.

Od sveg môga *Milko*, s tobom milja,
Najsladje mi jošte uspomene,
Vlási tvoji sa stručkom bosilja.
To su moji dragi amaneti!
Njih još grlim kô ljubavi sjene!
I njih moram u grob svoj odnieti.

LXXVII.

Dan biaše mrtvih uspomene, —
Gonjen vječnim bolom srdca môga,
I ja sjene posietih blažene,
Prem na groblju ne imah nikog svôga;
Čudne l' ćuti proniknuše mene —
Gledeć nalog tu naroda mnôga,
Pohodivšâ svoje premilene,
I za spás njih duša moleć Boga.

Motrih dušom gorko raztuženom,
Te grobove s nova pobusane,
I rasuto po njim' Neven-cvieće;
A sa smiljem i sa zimzelenom,
Svud krstove krasno ovjenčane,
I goreće pod krstovih svieće . . .

LXXVIII.

Ovd' po grobu čeda majka legla,
Plačuć što ga râna smrt pokosi, —
Ond' kraj krsta muža svieću užegla,
Žena, pa mu grob suzama rosi, —
Roditeljah grleć krst pritegla,
Tam' sirota, što bez njih sad prosi, —
Tu ljubovca na krst vrpcom stegla,
Vienac dragom, da ga mrtav nosi, —

Grozne uz suze samo múkle glase,
Zapievanja, jecanja, uzdase,
Po tom svetom mjestu bješe čuti;
Podjoh i ja s toga suze liti,
Al' hoteć ih pred narodom skriti,
Van iz groblja tada se uputih. —

LXXIX.

Ali tamo u prikrajku spazih,
Grobak jedan sasvim osamljeni,
Korovom i trnjem pokriveni,
Kôm krst vrieme, il' ruka porazi.
Nikog ne bja njeg da sad polazi,
Te obnovi novi sa buseni,
I poželi pokoj premileni,
Mrtvog duši medju dusi blazi.

Ovaj pusti grob me tronù toli,
Neg svi drugi ah! stó-putah više —
Da mi s nova suze poletiše;
I čim jedan *otče naš* izmolih,
Odoh od njeg sav razcviljen kući,
Ovo misleć, gorkô uzdišući:

LXXX.

Jao! *Milko* hudi grobak ovi,
Budućeg je slika groba môga;
Tako ni ja neću imat svôga
Ikog, da mi grobak moj ponovi;
Sav zarasô u trnju, abdi, zovi,
Leglo gujah i guštera zloga,
A bez vienca i cvietka ikoga, —
To uresi bit će svi njegovi...

A od plača nad njim ni spomena —
Nećeš moć mi *Milko* doć milena,
U daleku ja ću umriet, gnjilit; —
Mjesto spieva kojim se jauče,
Vjetrovi će nad-amnom da huče,
Mjesto suzah, kiša s rosom cvilit...

LXXXI.

Trebalo bi pjesmam tim tumača, —
Zato nemam nit volje, nit kàde, —
Zar da s nova ja ponavljam jade?
Zar ne bia dosta gorkâ plača?
Trebalo bi za to srdca jačâ,
Moje pak već pod teretom padè, —
Pak nit hoće da se išto znade, —
Nit mu treba javnih razlagača.

Ovim pjesmam ja ne tražim hvale,
A znam da će biti kudilacah,
Koji na nje skočit će kô hàle...
Pa neka ih, neka rúže, kùde,
Nek se smieju, — mene to ne žàca, —
Bar će sotim značnost da búde...

LXXXII.

Nisam pjevô sebe da proslavim,
Nisam pjevô kano od tenane,
Već da srdcu jadnom mi odlahne,
I da ból svoj gorki zaustavim...
I pjevô sam srdca da zabavim,
Slična mômu, *dneve u mladjane,*
Kad s ljubavi prve srdce plàne,
Da ljubavi roda svog ga upravim.

I da srdca pitaju se čarom,
Čateć ove pjesme prosto-mile,
Te sva prégnu jezika nam márom;
A srdce mi, da svem rodu dade,
Kitu cvieća, — darak sriemske Vile, —
Kakve u nas jošte ne imade...

LXXXIII.

To pak slatkim darom će mi biti,
Što će mnogi ove pjesme štiti,
Mnoga mene žaleć suze liti,
Te s ganuća srdcu ih priviti...
Što će u njih svoje danke mlade...
Svoje želje i jalove nade...
Svoje bóli i ljuvene jade...
Sve pred očim' živo da imade.

A kad umriem i duh moj odleti,
A sav narod knjigom se prosvieti,
Čitat će ih zimskih u večeri.
A mnogi će momak, mnoga dieva,
Idué gorom, poljem, da ih pjeva,
Kô Petrarku i Tassa gondoljeri.

LXXXIV.

Slobodno l' je pjeváti u slikah?
Ako slike ures su pjesmama,
Tad te pjesme môga ljuven-pláma,
Narodnog su slika Mozaika.
Domovina naša oj! velika,
Slavna, krasna, mila, ona sáma,
Sad u tim, sad onim prilikama, —
Ah! tà Ona je moja Milka, dika!

Moja ljubav, čežnja, želje, nade,
Moj ból, vaji, jadi prečemerni,
Jék su samo njoj srdaca viernih...
Tko da to si tumačit ne znade?..
Tko ne vidi u pjesmica ovih,
Naš *Canticum Canticorum* novi?!

LXXXV.

„*Svršeno je!*" viknù *Spás* na križu,
Dahnù... umrie... Otcu dušu dadè...
„*Sveršeno je!*" jecam i ja sàde,
Čim uzdasi jedan drugog stižu —
„*Svršeno je!*" nek se već ne nižu,
Zlosrečnice pojuće mi jade —
„*Svršeno je!*" žiće dobi mlade,
Ljeta mi se već svom kraju bližu. —

Al' svršena nije muka moja,
Sa zlosreće *Milke, i môg roda,*
Što ju patim viek sred nepokoja.
Tad će mir tek vratit se môg srca,
Tad će minut jadi svih nezgoda,
Kada smrt me u grob hladni skrca...

LXXXVI.

Ah! u čas taj zadnji žića môga,
Kad se duh moj na put vječni spravi,
Spasitelju vječna Ti ljubavi!
Pozri blago pievca zlosrečnoga.
Jer ne kanih ništ tim pjenjem zloga,
Stvor tvoj liepi *Milku* samo slavih,
Izlih tugu što mi srdce davì,
Rad nje i rad mila roda svôga.

Materinskom slatkom našom rieči,
Sladjom stó-put vaje uz ljuvene,
Samo gorkost môga srdca liečih...
Al' nadješ me l' u svoj pravednosti,
Rad tog ipak krivcem, — kazni mene —
Samo Milki i môm rodu prosti! —

Svrha. (Canzone.)

Iztekoste srdca môg Glasinke,
Ljubko-mile, žalno-setne!
Izlite se rodu môm u krilo!
Javite mu sve što rad Jedinke,
Ah! uživah njekad milo.
Oh! mladosti slatke, cvjetne,
Kako cvieće uvehlo mi brzo!
Radost, sreća izvrgli s' u jade, —
Utrnula s' zviezda nade, —
Grud mi čemer s' uzdasi raztrzô, —
Izsušila s' bujnih suza vrela, —
Ćut života za me izumriela!...

Srdca tek kô moje i Milke drage,
Razumjet će vaše pienje, —
Iz vas crpit naše rieči slasti,
E da Bog da i utjehe blage,
Moglo njimi s vas pripasti! —
A druga će ostat hladno stienje...
Ciena vami, mà prezrienje,
Sustiglo vas hladnih, zginut neće.
Pjevat će vas — Ljeljo dok uzvlada,
Jàrom užga — srdca mlada...
Evo vami ne umrle sreće!..
Vas će čitat mnoga nujna dika.
Oh! zlosrećnâ sjećat se pjesnika...

Okrugić Ilija, Srijemac
rođ. 12. 5. 1827 Srijem. Karlovc
umro 30. 5. 1897 u Petrovaradin
u Đakovu, zaređen 1850

